

NR. 75 SEPTEMBER 2015

ASTERISK

DPU
AARHUS UNIVERSITET

TEMA
OMSTILLING

HVAD SKAL VI LÆRE I FREMtiden?

POSITIV PSYKOLOGI
Kan vi blive
for positive?

SKOLEREFORM
Eleverne
er skuffede

KVINDEFÆNGSLER
Ja eller nej
til kønsopdeling?

ET LIV I LÆRINGENS TEGN

Af CLAUS HOLM, KONSTITUERET INSTITUTLEDER,
DPU, AARHUS UNIVERSITETET

I Japan er undervisningen resultatstyret. Underviseren og eleverne skal i en matematiktime nå frem til en matematisk pointe. Det er ikke tilfældet i Danmark. Her viser studier af matematiktimer på 8. klassestrin, at undervisningen ikke er specielt pointestyret. Er der en pointe, er det en såkaldt metodepointe. Denne forskel mellem Danmark og Japan illustrerer en generel forskel; nemlig forskellen mellem en vestlig procesorienteret undervisning og en indholds- og produktorienteret undervisning i Sydøstasien. Ser man samtidig på PISA 2012-undersøgelsen, viser det sig, at disse forskellige tilgange formentlig bidrager til, at japanske elever ligger blandt de syv sydøstasiatiske lande, der præsterer bedst i PISA 2012 inden for matematik. Danske elever ligger derimod lidt over gennemsnittet. Men hvor kede af vores pædagogik og placering i PISA 2012 skal vi være? Svaret på det spørgsmål afhænger af, hvilke kompetencer og konkrete færdigheder der er brug for i fremtidens samfund.

Fremtidens samfund gav Peter F. Drucker i 1993 navnet videnssamfundet i bogen *POST-CAPITALIST SOCIETY*. Dette samfund forbandt han med et opgør med traditionel dannelse knyttet til indholdsviden. For eksempel viden om multiplikation og et lands historie. Men dannelse i videnssamfundet fornys og knytter sig procesviden, der forudsætter, at elever bliver læringsdisciplinerede, men også nyder læring i sig selv gennem hele livet. I dag, godt 20 år efter Druckers bog, er den danske folkeskole, på linje med skoler verden over, lige præcis optaget af, hvordan man bedst danner personer til et liv i læringens tegn. Af samme grund bliver læreplaner formuleret i form af forventninger til, hvad

»I dag er den danske folkeskole, på linje med skoler verden over, lige præcis optaget af, hvordan man bedst danner personer til et liv i læringens tegn.«

eleverne skal tilegne sig af kompetencer. Ikke ud fra forventninger om, hvad eleverne skal undervises i. Et paradigmeskift fra indholdsorientering til resultatorientering er undervejs. Det betyder, at elever stadig lærer at beherske fagspecifik viden og færdigheder. Men et lige så afgørende og selvstændiggjort 'resultat' er, at de bliver i stand til at lære at lære. For det er en helt central kompetence i et udfordrende, foranderligt og uforudsigeligt samfund. En kompetence, som desuden knyttes til et ideal om 'den hele person' med et afbalanceret sæt af såvel kognitive som sociale og emotionelle kompetencer i form af personers holdninger, opførsel, emotioner og sociale færdigheder og relationer.

Vedholdenhed er en sådan kompetence. Er en elev vedholdende, får han læst en bog færdig, får han lavet sine matematikopgaver og generelt gennemført sine projekter – igen og igen. Alt sammen forhold, der også styrker hans kognitive og faglige færdigheder. Allerede i 1993 påpegede Drucker, at det for eksempel godt kunne være, at japanske gymnasieelever 10 år efter eksamen har glemt deres matematiske færdigheder. Men de glemmer ikke, at deres vedholdenhed var baseret på frygt og pres. De glemmer heller ikke, at uddannelse i døgn drift sætter nydelsen over styr.

Hvordan klarer danske 15-16 årige elever sig i PISA 2012 – i sammenligning med japanere eller mere generelt elever i Sydøstasien, når det gælder vedholdenhed? Det viser sig, at eleverne i Sydøstasien i højere grad fastholder interessen for de opgaver, de går i gang med, at de i mindre grad udskyder vanskelige opgaver og problemer, samt at de i højere grad er villige til at arbejde med en opgave – indtil alt er perfekt. De danske elever ligger til forskel herfra under OECD-gennemsnittet, når det gælder spørgsmål om vedholdenhed, men hver tredje elev synes alligevel, at de klarer sig godt uden at yde en stor indsats.

Så danske 15-16 årige elever præsterer middelmådt, når det gælder matematiske færdigheder og den vedholdenhed, der skal til for at opnå disse og andre færdigheder. Triste resultater? Konklusionen her er under alle omstændigheder ikke, at danske elever skal til at opføre sig som japanske. Selv japanere ville tage sig til hovedet, hvis Danmark anlagde en japansk tilgang til bedre præstationer i matematik. Hvorfor? Fordi der i dag stort set er global enighed om, at moderne pædagogik skal danne 'hele' og afbalancerede personer, der formår 'at lære at lære' – og at have lyst til det hele livet i et foranderligt samfund. ■

Redaktører

Claus Holm
(ansvarshavende redaktør)
Camilla Mehlsen
Mathilde Weirsøe

Redaktionskomité

Anne Maj Nielsen
Carsten Henriksen
Charlotte Ringsmose
Hanne Knudsen
Henrik Nitschke
Mads Haugsted
Søren Christensen

Skrivere

Signe Løntoft
Carsten Henriksen
Knud Holt Nielsen
Signe Tonsberg
Maj Juni

Korrektur

Kirsten Kovacs

Redaktionens adr.

DPU - Danmarks institut for
Pædagogik og Uddannelse,
Aarhus Universitet
Tuborgvej 164
2400 København NV

Kontakt til redaktionen

E-MAIL: asterisk@dpu.dk
TELEFON: 87 15 18 15

Abonnement

Abonnement er gratis
og kan bestilles på
www.edu.au.dk/asterisk

Design: Hiske Jessen

Forside: Scanpix

Tryk: Scanprint A/S

ISSN nr.: 1601-5754

Oplag: 15.700

Asterisk er et magasin for
aktuel uddannelsesforskning.
Asterisk udkommer
fire gange årligt og er
udgivet af DPU - Danmarks
institut for Pædagogik
og Uddannelse, Aarhus
Universitet. Artikler eller
illustrationer må ikke
eftertrykkes uden tilladelse.

S. 4-9

ER DU OMSTILLINGS- PARAT?

Uddannelsessystemet bør fokusere på, hvordan vi skaber mennesker, der er i stand til at lære, så de hurtigt kan omstille sig til en uforudsigelig fremtid.

S. 10-12

LIVSLANG KARRIEREPLAN

I fremtiden vil vi i højere grad have fokus på at forme vores egen tilværelse. Det kræver, at vi udvikler karrierekompetence hele livet igennem.

S. 14-17

SKAL VI VÆRE MERE POSITIVE?

Skal vi skruer op for motivationsfremmende værktøjer som coaching, anerkendelse og positiv tænkning i arbejdslivet? Eller skaber det i virkeligheden endnu mere stress på arbejdsmarkedet? Hans Henrik Knoop og Christian Ørsted giver hvert deres bud.

S. 18-21

IDEALET OM DEN AKTIVE ELEV

Lærerne ser den gode elev som aktivt deltagende, men elever lærer ikke nødvendigvis mest af altid at være aktive.

S. 24-25

SKOLEREFORM I BØRNEHØJDE

Kultursociolog Ida Wentzel Winther har netop afsluttet et projekt og en dokumentarfilm om skolereformen set fra et børneperspektiv.

S. 26-29

KVINDEFÆNGSLER – JA ELLER NEJ?

Overalt i verden er kvinderne i markant mindretal i fængslerne. Også i Danmark. Til gengæld adskiller vi os fra stort set alle andre lande ved at lade kvinder afsone sammen med mænd. Skal det fortsætte sådan, eller skal vi kønsopdele fængslerne? Få DPU-forsker Charlotte Mathiassens analyse.

S. 30-31

STANDARDERNES TID

Kritik af standardisering er vanskelig. Hvem kan være imod, at man gør det, der virker?, spørger professor MSO Morten Nissen og ph.d. Mads Bank i kommentaren.

S. 2 LEDER

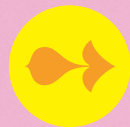
S. 22-23 KORT NYT

S. 32-33 NYE BØGER

S. 35 KALENDER

ER DU OMSTILLINGSPARAT?

Af SIGNE LØNTOFT

Samfundet er besat af fremtiden. Men uddannelsessystemet kan godt glemme tanken om at forudse, hvilke kompetencer der efterspørges i år 2050. I stedet bør vi fokusere på, hvordan vi skaber mennesker, der er i stand til at lære.

'10 EGENSKABER, fremtidens børn ikke kan undvære' hedder en artikel, der cirkulerer på de sociale medier. I artiklen oplister en fremtidsforsker en række globale megatrends og forsøger at omsætte disse til kompetencer, som vi bør fokusere på at lære vores børn – fra proaktiv projekttankegang til social intelligens. Artiklen har i over to år ligget blandt de mest læste og delte artikler på medieplatformen DenOffentlige.dk, for uanset om vi er fagprofessionelle undervisere eller ambitiøse forældre, vil vi gerne kigge med i krystalkuglen.

Vi er blevet besatte af fremtiden. Af drømmen om via rationelle fremskrivninger og langsigtede strategier at forberede os, så vi ikke står tilbage med fletningerne i postkassen, når forandringerne ruller ind over det samfund, vi kender. I løbet af blot et årti har vi måttet indstille os på at leve i en konkurrencestat, og siden finanskrisens skæbneår 2008 er Europas økonomi ikke for alvor kommet på fode igen. Spørgsmålet om, hvad der skal finansiere velfærdsstaten fremover, er rykket øverst på dagsordenen. Vi lever i de langsigtede regnestykkers tid. Og det har betydning for uddannelsessektoren, som den britiske premierminister Tony Blair slog fast allerede i slutningen af 1990'erne i sin berømte tale med mantraet 'education, education, education'.

»I konkurrencestaten er uddannelse lig med produktion af arbejdskraft. I dag handler al uddannelsespolitik dybest set om, hvordan Danmark kan uddanne sig til bedre konkurrenceevne,« siger Knud Illeris, tidligere professor i uddannelsesforskning ved DPU, Aarhus Universitet og æresprofessor ved Columbia University i New York.

Ikke flere højtuddannede

Uddannelsessystemet har i den grad politikernes bevågenhed, og de sidste ti år har en reformbølge skyllet ind over området. Men de seneste år er der sket et paradigmeskifte. Indtil for få år siden fokuserede alle tiltag på at hæve det generelle uddannelsesniveau i befolkningen, og den foregående regering havde som mål, at 25 procent af en ungdomsårgang skulle gennemføre en lang videregående uddannelse i 2020.

Bedst som målet synes inden for rækkevidde, har der imidlertid bredt sig en erkendelse af, at flere højtuddannede ikke nødvendigvis skaber mere vækst. Den globale konkurrence vindes ikke ved fremvisning af guldrandede eksamensbeviser. Derfor er indholdet af uddan-

nelserne nu kommet under lup. For som Peter Birch Sørensen, formand for Produktivitetskommissionen, sagde ved udgivelsen af kommissionens femte og sjette rapport sidste år:

»Målet med uddannelsespolitikken er i dag, at flere skal have en uddannelse. Det har kostet på kvaliteten. Det er tid til at skifte spor. Vi skal sikre, at elever og studerende får de kompetencer, som der er brug for på arbejdsmarkedet, og at lærerne, der skal ruste den kommende generation til et højt fagligt niveau, har kompetencerne til det.«

At lære at lære

Ifølge Knud Illeris er der i dag en utilsigtet modsætning mellem de krav, fremtiden stiller til de yngre årgange, og de uddannelser, vi tilbyder dem.

Cykelsmede, advokater, multimediedesignere, ejendomsmæglere, handicaphjælpere, receptionister, kantinemedarbejdere, butikspersonale, taxachauffører, telefonsælgere og slagterimedarbejdere. Det er bare nogle af de jobfunktioner, som ventes at forsvinde som en konsekvens af den teknologiske udvikling.

I alt 730.000 danske job trues af udviklingen ifølge en undersøgelse af automatiseringsprocesser på arbejdsmarkedet, publiceret i 2014 af LO, HK og tænketanken Kraka. Undersøgelsen baserer sig på metoderne i en stor britisk analyse af nutidens jobfunktioners overlevelsesmuligheder.

De job, der ventes at forsvinde frem mod år 2040, er en skønsom blanding af manuelle job i industrien, typiske HK-job og andre administrative stillinger, mens arbejdsmarkedsforskere spår, at mere avancerede funktioner som journalister, forskere, dommere og sågar kirurger vil blive delvist erstattet af automatiseringsprocesser.

Job inden for omsorg og pædagogik vil blive mindst berørt af den teknologiske udvikling, da de kræver en avanceret evne til indføling, som er svær at erstatte.

»Det er vigtigt for mig at sige, at ingen prognoser kan vise os, hvordan fremtiden kommer til at se ud. Vi kan ikke tilrettelægge vores uddannelser efter en eller anden idé om udviklingen. Det eneste, vi kan vide, er, at der vil finde udvikling sted, og at det efter al sandsynlighed vil medføre store samfundsmæssige forandringer. Det job, du har, og det job, jeg har haft, vil ikke være det samme om ti eller tyve år,« siger Knud Illeris.

Hvis vi skal uddanne til en fremtidig virkelighed, vi ikke kender, skal vi ifølge Illeris ikke kun være optagede af, hvad børn og unge skal lære. Vi skal være mere optagede af at give dem erfaringer med læring, som gør, at de får lyst til og bliver i stand til at lære nyt hele livet og samtidig have sig selv med. For netop det at lære at lære bliver en uomgængelig kompetence.

Vejen mod livslang læring

At vi skal lære, aflære og genlære hele livet igennem, er ikke bare et ideal for uddannelsespolitikken, men for hele menneskesynet. Allerede omkring 1970 begyndte socialpsykologien, inspireret af nyere fransk filosofi, at formulere et paradigmeskifte i opfattelsen af mennesket. Rollesociologien forkastede idéen om et kernejeg til fordel for en mere dynamisk opfattelse af identitet som noget, individet konstruerer i samspil med omgivelserne; og op igennem 1990'erne beskrev teoretikere som den amerikanske psykolog Kenneth J. Gergen og den britiske sociolog Anthony Giddens det konstruktivistiske identitetsbegreb.

Med det fulgte et nyt fokus på fortsat udvikling i arbejdslivet. Mens industrisamfundets skorstene dampede af, spandt tidens fremtidsguruer et net af drømme om et forjættende arbejdsliv. Nu skulle det være sjovt at gå på arbejde. Menneskene skulle befris fra det monotone og fremmedgørende 8-16-arbejde og i stedet indgå i kreative og fleksible arbejdsprocesser uden grænser.

De nye takter passede som fod i hose til tidens politiske strategier om omstilling af den europæiske økonomi til en vidensøkonomi. Omstilling, udvikling og vækst var kodeordene og både en ret og en pligt. I 1996 vedtog OECD-landene, at idéen om livslang læring skulle danne grundlag for OECD's uddannelsespolitik; og i 2000 fulgte EU trop og gjorde livslang læring til et strategisk indsatsområde i Unionens arbejdsmarkedspolitik.

Tilbage på skolebænken

Begrebet om livslang læring har fra starten haft blikket rettet mod opkvalificering af ufag-

»Ingen prognoser kan vise os, hvordan fremtiden kommer til at se ud. Vi kan ikke tilrettelægge vores uddannelser efter en eller anden idé om udviklingen. Det eneste, vi *kan* vide, er, at der vil finde udvikling sted, og at det efter al sandsynlighed vil medføre store samfundsmæssige forandringer. Det job, du har, og det job, jeg har haft, vil ikke være det samme om ti eller tyve år.«

Professor emeritus **Knud Illeris**

lærte, da de ufaglærte jobfunktioner i særlig grad udliciteres eller erstattes af ny teknologi. Beskæftigelsen blandt ufaglærte er faldet med omkring 25 procent siden årtusindskiftet, og de job ser ikke ud til at komme igen.

Udfordringen har imidlertid været at overbevise stilladsarbejderen, kassedamen og rengøringsassistenten, der droppede ud af 10. klasse, om, at de skulle tilbage på skolebænken.

Kristina Mariager-Anderson er adjunkt på DPU, Aarhus Universitet, og tilknyttet forskningsprogrammet Livslang Læring. Hun

forsker i vejledning inden for voksen- og efteruddannelsesområdet og har i et af sine projekter beskæftiget sig særligt med VEU-centrenes vejledningsstrategier i forhold til ufaglærte.

VEU-centrene blev sat i verden i 2010, og de er kontraktligt forpligtede på at være opsøgende. De skal ud på de små og mellemstore virksomheder og overbevise de ufaglærte om fordelene ved efteruddannelse, fortæller hun om baggrunden for projektet.

»Vi fandt ud af, at VEU-centrene og deres konsulenter greb denne opgave meget forskelligt an, og kvaliteten af vejledningen kunne derfor opleves som svingende eller personafhængig. Nogle steder gik man ud på virksomheden med en PowerPoint-præsentation og startede med at fortælle, at man var her, fordi efteruddannelse var et politisk indsatsområde. Det virkede ikke. Andre steder oplevede jeg det, man kan kalde for vejledning på anden hånd. Det bestod i, at konsulenten opsøgte virksomhedsjeren eller en medlemmer og havde en samtale med ham eller hende om opkvalificering af medarbejderne. Det kan være en udmærket tilgang, men man er meget afhængig af, hvordan 'det andet led' viderefremidler emnet,« siger hun.

Ikke behov for udvikling

I sine projekter om overgangen fra ufaglært til faglært har Kristina Mariager-Anderson identificeret en række barrierer for efteruddannelse og beskæftiget sig med, hvordan vejlederen overvinder disse:

»De oplevede barrierer bunder i usikkerhed om manglende kompetencer, i uddannelsesuvante kulturer, usikkerhed om ansvar og i opfattelser af behov, fordi 'medarbejderne er dygtige nok'. Måske har man dårlige erfaringer med uddannelsessystemet. 'Jeg hader >

FREMTIDENS KOMPETENCER

»Læring for læringens skyld er totalt uinteressant for elever. Det med at skulle sætte sig ned og lære noget uden at kunne relatere det direkte til noget i sin egen dagligdag, er noget, som for de fleste vil være utroligt uinspirerende og en af årsagerne til, at så mange skoleelever bliver skoletrætte.«

Martin Thorborg, serieiværksætter, forfatter og foredragsholder
Kilde: *DenOffentlige.dk*, 2014

»Ommøbleringen af hele det danske arbejdsmarked kræver en enorm omstilling af os som lønmodtagere. Og her er vi desværre langt bagud. Vi skal være meget mere indstillede på, at arbejdslivet ændrer sig hele tiden, klar til livslang efteruddannelse, og vi skal sige ja tak til alle de kurser og uddannelsesforløb, vi kan komme i nærheden af.«

Kim Simonsen, formand for HK Danmark
Kilde: *Politiken*, 2014

OMSTILLINGS- PARAT

'Omstillingsparat' registreres første gang af Dansk Sprognævn i 1990.

Omstillingsparat er op igennem 1990'erne og 00'erne et plusord, der især optræder i stillingsannoncer.

Fra slutningen af 00'erne opstår en kritik af begrebet.

»Det at være omstillingsparat er det modsatte af at være kritisk. Den omstillingsparate medarbejder kan ikke være kritisk, for så er han netop ikke omstillingsparat og vice versa.« udtaler sociolog Rasmus Willig til Information (2009). En lignende kulturkritik udfolder psykologiprofessor Svend Brinkmann i debatbogen *Stå fast! Et opgør med tidens udviklingstvang* (2014).

at gå i skole' og den slags. Der er det vigtigt, at vejlederen møder den enkelte, hvor han er. I stedet for at begynde at argumentere med, at uddannelse er personlighedsudviklende, må man starte med at forholde sig til, hvordan man kan lære nye færdigheder, og hvilke muligheder de konkret kan afføde,« fortæller hun og giver som eksempel, at man kan starte med at tilbyde medarbejderen et lovligt truckcertifikat – og først sidenhen tilbyde et kursus i kundeservice, regnskab, IT eller lignende.

»Der er en del empiri inden for forskning i voksenuddannelsesområdet, der har dokumenteret, at uddannelse giver lyst til mere uddannelse. Så det vigtige er at vække den lyst.«

I den forbindelse mener Kristina Mariager-Anderson også, at der kan optræde nogle etiske overvejelser.

»Som samfund vil vi gerne forebygge, at medarbejdere pludselig bliver overflødige, hvis deres virksomhed flytter til Kina. Derfor har vi en interesse i at opkvalificere. Men man kan ikke fortænke den enkelte ansatte i at tænke 'hvorfor skal jeg det?'. De trives måske fint med deres nuværende situation og har ikke det behov for udvikling og omstilling, som ellers er et ideal i uddannelsespolitikken. Så der er en grænse for, hvor meget vi kan presse dem,« siger hun.

At etablere en samtale

Når langsigtede politiske strategier og målsætninger skal implementeres, gælder det i

»Som samfund vil vi gerne forebygge, at medarbejdere pludselig bliver overflødige, hvis deres virksomhed flytter til Kina. Derfor har vi en interesse i at opkvalificere. Men man kan ikke fortænke den enkelte ansatte i at tænke 'hvorfor skal jeg det?'«

Adjunkt **Kristina Mariager-Anderson**

det hele taget om at huske, at læring stadig er afhængig af motivation.

»Det skal give mening for den enkelte at opkvalificere sig. Det er afgørende, at man har en fornemmelse af, hvorfor man tager af sted. Det der med at sende folk på kursus, når der er pause i den almindelige produktion, fungerer ikke altid, for det kan minde om en form for pasning,« mener Kristina Mariager-Anderson og peger på en mere nuanceret fortolkning af målet for voksenvejledningen:

»Det burde i første omgang ikke handle så meget om, hvilken efteruddannelse de skal tage, men snarere om at etablere en samtale, som sætter nogle tanker i gang. Den allervigtigste effekt, man kan få ud af vejledningen, er nemlig, hvis man kan få den ufaglærte til at tænke langsigtet. De skal bringes til at se uddannelse som et mulighedsfelt, selvom deres virkelighed her og nu er en ordrebog.«

Det personlige

Knud Illeris betoner også betydningen af den enkeltes motivation og den personlige tilgang til læring.

»Al forskning i, hvordan mennesker lærer noget, viser, at det faglige og det, vi kan kalde det personlige, skal spille sammen, hvis der skal opstå en læringsproces, der kan bruges til noget i praksis,« siger Knud Illeris.

Hvad dækker 'det personlige' over?

»Det dækker først og fremmest over identitetsudviklingen, herunder også de sociale og emotionelle områder. Der er ikke en modsætning mellem faglighed og personlig udvikling. Tværtimod viser alle undersøgelser, at læring bedst finder sted, når de to komponenter er til stede samtidigt. Det gælder på alle niveauer, men i de ældste folkeskoleklasser og på ungdomsuddannelserne er det særligt ødelæggende, hvis uddannelsen ikke tilgodeser udviklingen af en personlighed, som man selv styrer og har tillid til. Det er et felt, hvor Danmark tidligere har været langt

fremme, fordi store dele af vores uddannelsessystem var influeret af den grundtvigianske arv, men det har man mere eller mindre glemt med det ensidige fokus på faglighed.«

Hvordan kan faglighed ligefrem være ødelæggende?

»Når faglighed ikke kobles sammen med en personlig udvikling, men drives af ønsker og krav om resultater i form af karakterer og beståede tests, bliver læringen amputeret og mindre brugbar i praksis. For så opleves det faglige let som noget isoleret, der ikke er meningsfuldt eller engagerende, men noget, der er motiveret af ydre forhold. Det bliver meget ofte noget, man skal overstå, helst så let som muligt. Når jeg er ude at interviewe elever på ungdomsuddannelserne, fortæller de blandt andet, at de udvikler alle mulige strategier – og det er strategier, som faktisk modvirker brugbar læring.«

Hvilke strategier kan det være?

»Det er en række strategier, som overordnet går ud på at regne ud, hvordan man opnår de bedst mulige karakterer ved hjælp af den mindst mulige indsats. For eksempel ved at lade som om man ved mere, end man faktisk gør, og undlade at stille dumme spørgsmål, selvom spørgsmålene kunne gøre én klogere. Eller de vælger højniveaufag efter, hvor de kan skaffe sig gode karakterer. De lærer at sno sig i systemet. Det kan man selvfølgelig også komme et godt stykke vej med, men det spænder jo ben for den faglighed, vi ellers er så optagede af, at de skal tilegne sig.«

Den sociale fremtid

Knud Illeris ser et stort potentiale i, at uddannelserne udnytter den motivation, der opstår ud af det sociale fællesskab.

»Det er ret oplagt, at man må blive bedre til at medtænke fællesskabet, for samarbejdsevne og social intelligens er nogle af de kompetencer, der altid bliver fremhævet, når vi taler om fremtidens arbejdsmarked.«

Knud Illeris ser efterskolernes succes som et tegn på, at både elever og forældre efterspørger muligheden for at arbejde med identiteten inden for et socialt fællesskab.

»I takt med de stigende præstationskrav på uddannelserne har de unge kompenseret på forskellig vis. Dels med de såkaldte fjumreår, og dels ved at forlænge deres uddannelser, så der var tid til at arbejde med identiteten undervejs. Efter de nyeste reformer straffer systemet dem imidlertid hårdt, hvis de holder mere end ét års pause eller bliver forsinket undervejs i deres uddannelse. Råderummet indsnævres hele tiden. Det eneste modspil, der er tilbage, er efterskolerne, hvor de unge kan

FREMTIDENS KOMPETENCER

»Et job er ikke længere noget, du får. Det er noget, du selv skaber. Man kan ikke som ung regne med at komme ud og få en fastansættelse. Man kommer til at arbejde som praktikant, freelancer og projektansat, og så starter man måske sin egen virksomhed. Derfor er det vigtigt, at man ikke er bange for livet og får en robusthed med fra folkeskolen, så man kan tåle nogle tæsk.«

Anne Skare Nielsen, fremtidsforsker

Kilde: Magasinet Skolebørn, 2014

»Det arbejde, som vores børn skal beskæftige sig med, er endnu ikke opfundet. Vi har svært ved at fatte, at der i dag fødes børn, der vil leve til de bliver 200 år, og at det, der var godt for min generation, ikke længere er i spil om bare 10 år.«

Nille Juul-Sørensen, direktør i Arup Group London og tidligere CEO i Danish Design Centre

Kilde: Mandag Morgen, 2014

gøre sig nogle erfaringer med fællesskabet, der giver en masse til identiteten. Dem tør politikerne ikke røre, selvom det er en torn i øjet på økonomerne, at velfungerende unge forsinkes et år på deres vej mod arbejdsmarkedet, hvis de tager 10. klasse på efterskole.«

Uddannelse er udvikling

Hvis udbyttet af det politiske fokus på 'education, education, education' skal begynde at vise sig, er det altafgørende, at man hele vejen igennem holder fast i, at man kan trække hesten hen til truget – men man kan ikke tvinge den til at drikke. Man kan ikke sikre, at uddannelse fører til brugbar læring ved blot at skruer op for omfanget. Det afgørende er mødet mellem uddannelserne og den enkelte, understreger Knud Illeris:

»Du kan ikke lære noget væsentligt, hvis du ikke oplever det som meningsfuldt, og det gælder, uanset hvor du befinder dig. Vi kan tilbyde uddannelse, og vi kan vejlede både de unge og de voksne, men hvis vi presser dem for meget, risikerer vi at opstille barrierer for læring. Uddannelse er udvikling, og hvis det er noget, der kobles sammen med pres og præstation, får vi flere, der reelt ikke lærer ret meget, og flere psykiske symptomer på stress, der gør læringen endnu mere problematisk.« ■

KNUD ILLERIS

Professor emeritus i livslang læring på DPU, Aarhus Universitet samt æresprofessor ved Columbia University, New York. Har gennem mere end 40 år været en central skikkelse i dansk og international uddannelses- og læringsforskning.

Forfatter til bl.a. *Læring* (2006) og *Transformativ læring og identitet* (2013).

KRISTINA MARIAGER-ANDERSON

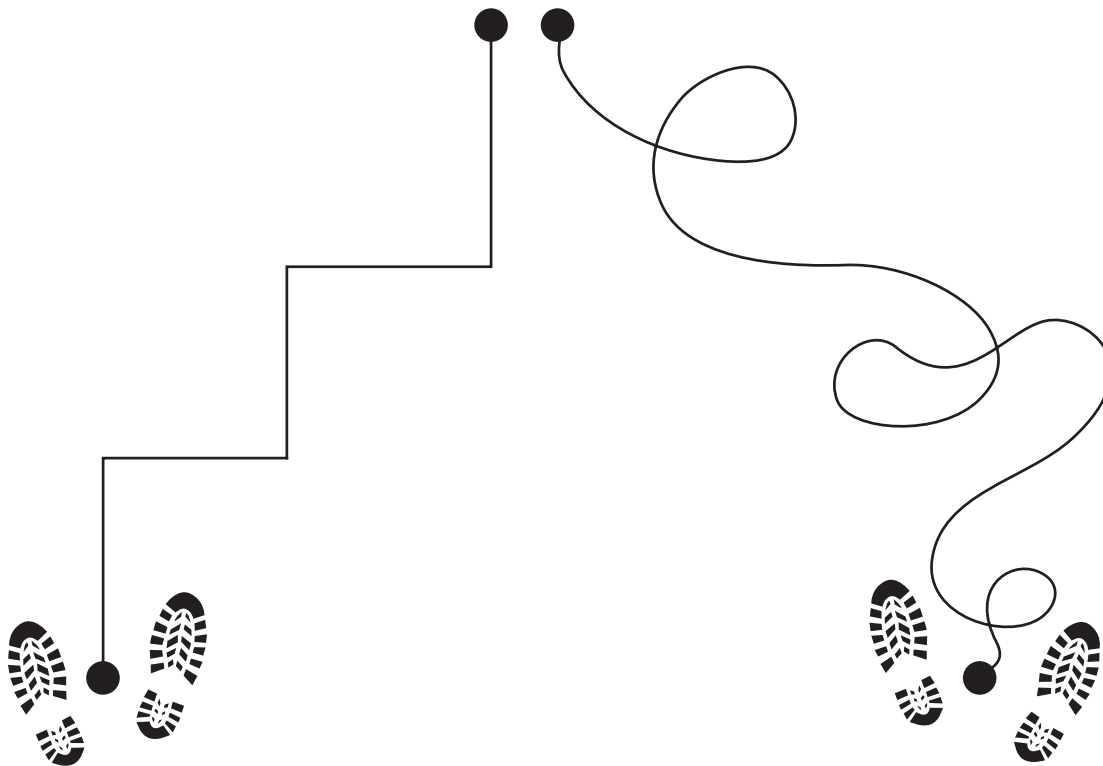
Adjunkt i voksen- og efteruddannelse og del af forskningsprogrammet Livslang Læring på DPU, Aarhus Universitet. I sin forskning er hun optaget af krydsfeltet mellem vejledning og voksenuddannelse.

Nu skal vi lære karriere

Begrebet karrierekompetence vinder indpas i uddannelsessektoren.
I fremtiden vil vi i højere grad have fokus på at forme vores egen tilværelse.
Det kræver, at vi udvikler karrierekompetence hele livet igennem.

Af MAJ JUNI

Hvor ser du dig selv om ti år? Sådan spørger den gode leder til MUS-samtalen. I fremtiden vil vi i endnu højere grad skulle stille spørgsmålet til os selv. For alt tyder på, at evnen til at navigere i karrieren og afstemme drømme med muligheder bliver en afgørende kompetence, når vi skal gøre os gældende på fremtidens arbejdsmarked.

Evnen til at føre en fortløbende MUS-samtale med sig selv kan tillæres og udvikles hele livet. Det er udgangspunktet for begrebet karrierekompetence, som i øjeblikket er ved at bide sig fast helt ned til grundskoleniveau i uddannelsessektoren.

»Karrierekompetence er at vide, hvad man har lyst til i livet. Det handler om at kende de muligheder, der er, og foretage nogle valg i forhold til dem. Groft sagt handler det om at være i stand til at påvirke det liv, man kommer til at leve, så det bliver, som man gerne vil,« forklarer Rie Thomsen, der er lektor på Institut for Ledelse og Virksomhedsstrategi på Syddansk Universitet og har udarbejdet rapporten 'Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv' fra 2014.

Masser af muligheder

Selve termen 'karrierekompetence' er et bud på en oversættelse af det engelske udtryk 'career management skills'. Ifølge Rie Thomsen handler det i høj grad om at være i stand

»Arbejdsmarkedet er dynamisk. Den titel, man fik, da man blev uddannet, er måske forsvundet som jobfunktion, hvilket betyder, at man skal kunne bevæge sig sammen med arbejdsmarkedet.«

Lektor **Rie Thomsen**

til at se muligheder og handle i forhold til udviklingen på arbejdsmarkedet:

»I øjeblikket kan det se ud, som om man har frit valg i forhold til sin karriere. Mulighedsbilledet er meget stort. Der er mange forskellige uddannelser at vælge imellem, og inden for de forskellige studieretninger er der masser af retninger og specialiseringer.«

Karrierekompetence er som felt optaget af at udstyre os med en forståelse for de strukturelle vilkår, som påvirker det store mulighedsbillede.

»Arbejdsmarkedet er dynamisk. Den titel, man fik, da man blev uddannet, er måske forsvundet som jobfunktion, hvilket betyder,

at man skal kunne bevæge sig sammen med arbejdsmarkedet,« forklarer Rie Thomsen.

Arbejdsmarkedets foranderlighed er dog langt fra et vilkår, der er ensbetydende med, at den enkelte skal være i stand til at agere plastisk.

»Det er ikke kun arbejdsmarkedets behov, der skal definere, hvordan individerne handler. Som individ har man også handlekompetence i forhold til at påvirke arbejdsmarkedet. Det går begge veje. Det bliver mere og mere nødvendigt at udvikle kompetencerne til at være i det; at kunne se sine muligheder og navigere derhen, hvor der er nogle attraktive muligheder for én; identificere, hvordan man kan kvalificere sig, hvis der er noget bestemt, man gerne vil arbejde med,« mener Rie Thomsen.

De rette spørgsmål

Begrebet karrierekompetence dækker altså ikke kun evnen til at passe ind i et eksisterende arbejdsmarked, men også evnen til at agere i samspil med det og få indflydelse på det. Det kan være ved at foreslå arbejdsgiverne nye måder at arbejde på, der passer med den balance, man ønsker i sit liv.

»Foranderlighed i livet er et vilkår for os alle sammen. Vi går alle igennem forskellige faser. I overgangen mellem faserne vil vores prioriteringer og værdier og forhold til arbejdsmarkedet sandsynligvis ændre sig. Undervejs skal vi kunne stille os selv de rette spørgsmål: Hvad er mine værdier nu? Hvordan ønsker jeg at leve, arbejde og ud-

* NIVEAUER FOR KARRIERE- LÆRING

1

At opdage

(sensing – finding out)

Sanse, se, høre, opleve, mærke. Få nok indtryk, information og kontakter til at komme videre.

2

At ordne

(sifting – sorting out)

Ordne informationerne på en meningsfuld måde for at blive klar over forskelle og ligheder. Sammenligne, bemærke, opdage sammenhænge.

3

At fokusere

(focusing – checking out)

Vide, hvem og hvad man skal være opmærksom på og hvorfor. Mærke og tjekke, hvad er virkelig vigtigt (for mig og for andre).

4

At forstå

(understanding – working out)

Vide, hvordan noget fungerer, og hvilke handlinger der synes at føre til hvad. Forklare, foregribe.

Kilde: Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv, udarbejdet af Rie Thomsen for NVL (Nordisk nätverk för vuxnas lärande) og ELGPN (European Lifelong Guidance Polict Network), oversat fra Bill Law (1999; 2001).

»Foranderlighed i livet er et vilkår for os alle sammen. I overgangen mellem faserne vil vores prioriteringer og værdier og forhold til arbejdsmarkedet sandsynligvis ændre sig. Undervejs skal vi kunne stille os selv de rette spørgsmål: Hvordan ønsker jeg at leve, arbejde og uddanne mig?«

Lektor **Rie Thomsen**

danne mig? Muligheden for at tilrettelægge vores arbejdsliv og efteruddannelse, så der bliver balance og samklang, er enormt vigtig, ligesom det er vigtigt at anerkende, at der ikke findes én rigtig måde at opnå balance i livet på, men mangfoldige måder.«

»Karrierekompetence er noget, som udvikles gennem opdragelsen, hvor børn og unge iagttager, hvordan de voksne omkring dem håndterer livsbalancen i forholdet mellem uddannelse og arbejde«, forklarer Rie Thomsen.

»Det handler om ting som at forstå sig selv og sine egne reaktioner og følelser. Det er selvfølgelig noget, der grundlægges ret tidligt. Men det er altså også noget, der i høj grad kan bygges videre på,« fastslår hun.

'Jeg vil være supermand'

I folkeskolen bliver udviklingen af karrierekompetence ofte misforstået som et begreb, der handler om at komme hurtigt frem og få den bedste karriere i forhold til at tjene mange penge, men faktisk er det, fremhæver Rie Thomsen, et holistisk begreb, som også for børnene handler om at sætte balancerne i spil.

»Det kan man som forældre bidrage til ved at forholde sig åbent, undrende og nysgerrigt til de ting, børnene kommer med. Et eksempel kan være, at der kommer en børnehaveklasseelev og siger: 'Jeg vil være supermand, når jeg bliver stor'. Her er det ikke meningen, at læreren eller andre voksne skal svare 'Det kan du ikke blive, det er ikke et rigtigt job'. I det øjeblik skal man holde refleksionsprocesserne i kog. Hvorfor kunne du godt tænke dig at være supermand?«

Hvad er det, supermand laver? Og så fortæller de måske om, at han flyver og redder mennesker. Så kan man jo spørge, om der er andre job, de kender, hvor man flyver og redder mennesker,« siger Rie Thomsen og tilføjer, at børnene jo af sig selv en dag finder ud af at supermand ikke er et rigtigt job, mens de til gengæld kan have gavn af at støttes i at holde deres refleksioner åbne.

Sidelæns karriere

Karrierekompetence handler ikke om at komme først op på direktionsgangen, understreger Rie Thomsen. Det samfundsmæssige formål med at sætte fokus på udviklingen af karrierekompetence er, at det gerne skulle føre til et bedre arbejdsmarked og mere tilfredse borgere, som føler, de handler i forhold til deres eget liv.

»De rigtige beslutninger handler ikke nødvendigvis om en opadstigende karriere. Det kan lige så vel handle om at finde ud af, hvordan man kan prioritere balancen mellem familie og arbejdsliv i de år, børnene er små. Måske har man lyst til at bruge tid på frivilligt arbejde eller bygge et hus. Vi vil se mange flere horisontale karriereforløb. I stedet for at man bevæger sig opad eller fremad, vil der være perioder i livet, hvor man helt bevidst beslutter sig for at have en karriere, der går sidelæns, mens man breder sine kompetencer ud og afprøver nye muligheder.«

Det vigtige er, at man selv lærer at mærke efter. Det kræver nytænkning i den karrierevejledning, der i dag findes både i uddannelsessektoren, hos a-kasser, fagforeninger og på arbejdsmarkedet. Ifølge Rie Thomsen eksisterer der et uudnyttet potentiale:

»Der er meget god vejledning, men der har været stort fokus på, at vejledning skal føre til valg af uddannelse, job eller karriere. Et større fokus på at støtte børn, unge og voksne i udvikling af karrierekompetence vil bidrage til fokus på det læringsmæssige udbytte af vejledningen. Det kan også betyde, at man tænker mere didaktisk omkring tilrettelæggelsen af vejledningsaktiviteter som en proces, der bidrager til udvikling af kompetencer.« ■

RIE THOMSEN

Lektor ved Institut for Ledelse og Virksomhedsstrategi, Syddansk Universitet. Forfatter til rapporten 'Karrierekompetence og vejledning i et nordisk perspektiv' (NVL, 2014). Hun modtog i 2013 Schultz Vejlederpris.

KANDIDATUDDANNELSER PÅ DPU

Videnskabeligt perspektiv på pædagogik og uddannelse

En kandidatuddannelse fra DPU giver dig forskningsbaseret viden og kompetencer til at løse problemer og udfordringer inden for uddannelse og pædagogik.

Vi udbyder kandidatuddannelser inden for:

- Didaktik
- Generel pædagogik
- Pædagogisk psykologi
- Pædagogisk sociologi
- Pædagogisk filosofi
- Pædagogisk antropologi
- Uddannelsesvidenskab
- Livslang læring

Vi udbyder uddannelser i København og Aarhus.

Læs om uddannelserne på edu.au.dk/kandidat

AARHUS
UNIVERSITET
DPU

PRO ET CONTRA

Ja eller nej? Asterisk sætter i hvert nummer to stemmer over for hinanden. Denne gang handler det om positiv tænkning i arbejdslivet.

SKAL VI VÆRE MERE POSITIVE?

Fremtidens arbejdsmarked stiller krav om endnu mere fleksibilitet og engagement. Men allerede i dag segner medarbejdere på stribe med stress. Skal vi skrue op for motivationsfremmende værktøjer som coaching, anerkendelse og positiv tænkning?

Ja, mener lektor HANS HENRIK KNOOP.

Nej, mener ledelsesrådgiver CHRISTIAN ØRSTED.

Af SIGNE LØNTOFT

HANS HENRIK KNOOP

JA

I fremtiden skal vi ifølge forskningen være endnu mere omstillingsparate og selvledende i vores arbejdsliv end i dag. Er det et problem?

»Ikke nødvendigvis. Vi er adaptive organismer, som ikke kan frydes uden forandring, fordi vi habituerer til monoton i løbet af få sekunder. For det enkelte menneske er oplevelsen af kedsomhed en god illustration af, hvor trist livet er uden forandring. Og selvom man kan kigge tilbage på industrisamfundet i et romantisk skær, så viser undersøgelser, at mange er glade for at have opnået mere fleksible arbejdsvilkår. Men rammerne skal være tydelige nok til, at man kan agere tilfredsstillende i dem.«

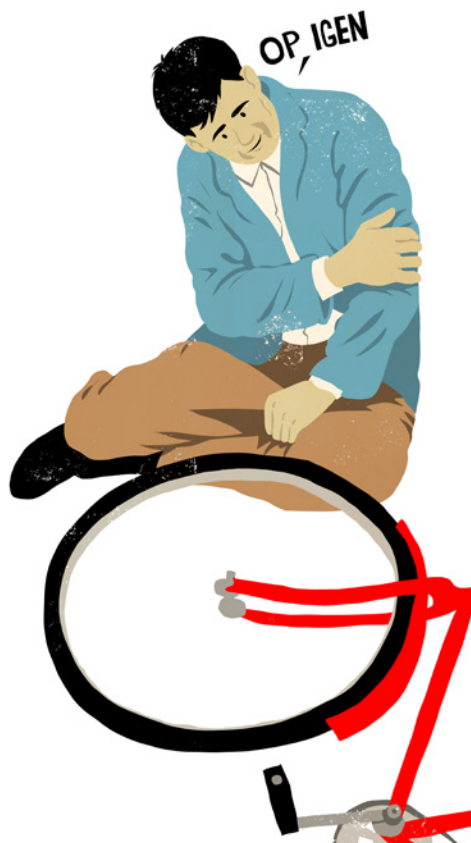
Er der ikke en grænse for, hvor megen udvikling og omstilling mennesket kan kapere?

»Vi er alle biologiske organismer med de begrænsninger, det indebærer. Så selvfølgelig er der grænser for, hvor meget vi kan klare af hvad som helst – inklusive udvikling og omstilling. Vi er også alle mønsterdannende, bevidste individer, som oplever meningsløshed, i det omfang der ikke opleves et interessant perspektiv i dét, vi foretager os. Meningsløs disciplin er af samme grund destruktiv, fordi man slider både sin tryghed og sin selvrespekt af at bøje nakken uden at forstå hvorfor. Så det er vigtigt, at der foreligger gode begrundelser for dét, der foregår, og dét man foretager sig. Et menneske, der forstår sit hvorfor, kan ikke bare tolerere et hvilket som helst hvordan, som Nietzsche skrev – det er også mere motiveret, udholdende og – tør man nævne det? – i bedre humør. Her spiller politik og ledelse en meget vigtig rolle, fordi politik jo er udtryk for samfundets overordnede holdning – og ledelse er udtryk for samfundets måde at realisere rammerne på. Så ja, der er grænser – og vel at mærke både øvre og nedre – for, hvad vi kan holde til. Et

interessant liv er som en cykeltur: passende fart giver balance – for lidt og for meget fører til henholdsvis små og store styrt.«

Ville vi ikke have godt af at genlære gamle stoiske dyder som at affinde os med vores skæbne frem for konstant at kæmpe for at blive en bedre udgave af os selv?

»Man må selvfølgelig både affinde sig med dét, der ikke står at ændre, og samtidig kæmpe for at gøre resten så godt som muligt. Det første sparer kræfter, det andet giver mening. Og det er vigtigt at forstå det komplementære forhold, at man fra fødsel til død jo

lever et selvorganiserende liv under tvingende omstændigheder – det vil sige, at vi både må affinde og skabe os, for nu at sige det på den måde. Det er både-og hvert eneste sekund gennem hele livet. Mange debatter mellem fagfolk sættes i denne forbindelse desværre op, så de får lov til at repræsentere hver deres faglige ensidighed. Hvis man sætter en sociolog og en psykolog til at debattere positivitet, og sociologen fokuserer ensidigt på sociale strukturer, mens psykologen fokuserer ensidigt på private følelser, kan det næsten ikke undgås, at parterne taler forbi hinanden, og det seriøse publikum står skuffet tilbage.«

Er stress og angst individuelle diagnoser eller symptomer på en u hensigtsmæssig samfundsudvikling?

»Svaret på dette er igen 'både-og'. Det er selvfølgelig per definition enkeltpersoner, som oplever at være stressede og angste, men det er deres samlede fortolkning af deres situation, deres arbejdsplads, samfundsudviklingen, som er årsagen til angst og stress. Vi er alle mere eller mindre sårbare, men som enkeltpersoner kan vi gøre en masse selv for ikke at havne i langvarig stress, ligesom arbejdspladsernes personalepolitik og ledelse kan sikre, at rammerne for arbejdet er tydelige, trygge og tillidsfulde, som det hedder. Og da der er massiv videnskabelig dokumentation for, at trivsel er en forudsætning for at udføre godt arbejde, bør vi alle insistere på at trives i arbejdet – i loyalitet over for arbejdspladsen, vore kære og os selv. Og insistere på, at rammerne for arbejdet overalt er trivselsfremmende.«

Er anerkendende ledelsesformer med fokus på at fremme engagement, motivation og passion skjult magtudøvelse?

»Næsten alt godt – også engagement, anerkendelse, tillid og respekt – kan blive for meget. Men undvære livskvaliteter som de nævnte kan vi sjældent, så det er virkelig vigtigt ikke at tale dem ned i debatter, fordi man har en teori om, at det hele er blevet for meget. Det sker for eksempel indimellem med begrebet 'positivitet', som i visse perspektiver kan fremstå lidt nuttet og trivielt, men som jo er et helt uundværligt aspekt af et meningsfuldt liv. Det er slet ikke muligt at engagere sig helhjertet i noget som helst, med mindre det opleves positivt at gøre det. Folk, som unuanceret taler anerkendelse eller positivitet på en almindelig arbejdsplads ned, læner sig op ad et skadeligt vidensmagtmissbrug. At skabe rammer for, at folk kan engagere sig ordentligt, er al ære og respekt værd. Det er psykisk nedbrydende at leve umotiveret, uengageret og apatisk, og det er mig

næsten ubegribeligt, at man behøver diskutere det. I stedet burde vi fokusere skarpere på, hvordan man kan strukturere arbejdet, så det holder liv i motivationen, engagementet, passionen. Man skyder både sig selv og sine kolleger i fødderne ved at tale trivselsvidenskab ned. Og man forhindrer folk i at forstå, at trivsel om noget forudsætter, at man kan ytre sig kritisk om kritisable forhold.«

Individualiserer psykologien strukturelle problemer, når den tilbyder værktøjer til at leve op til uddannelsessystemets og arbejdsmarkedets krav?

»Nej. For det første er psykologi jo ikke andet end viden, skabt gennem videnskab. Hvis folk mistrives på en arbejdsplads, bør man netop ved brug af viden kritisere den herskende politik, den utilstrækkelige etik, den dysfunktionelle organisation, eller hvad der nu er problemet. For det andet er det ikke noget problem, at enkeltpersoner får videnskabeligt underbyggede redskaber til deres rådighed. Der er jo en masse, vi hver især kan gøre for at beskytte os og udvikle os efter vores egne ønsker i hverdagen – uanset hvor mærkelige strukturer, vi befinder os i. Man skal bare kun bruge redskaberne til dét, de duer til, og ikke andet.«

»Det er slet ikke muligt at engagere sig helhjertet i noget som helst, med mindre det opleves positivt at gøre det.

Folk, som unuanceret taler anerkendelse eller positivitet på en almindelig arbejdsplads ned, læner sig op ad et skadeligt vidensmagtmisbrug.«

Lektor **Hans Henrik Knoop**

HANS HENRIK KNOOP

Lektor på DPU, Aarhus Universitet og Extraordinary Professor ved North-West University i Sydafrika og fra 2010-2014 præsident for European Network for Positive Psychology. Forfatter til bl.a. Tænkepausen *Positiv Psykologi* (2013) og antologien *Positiv Psykologi – Positiv Pædagogik* (2008).

SKAL VI VÆRE MERE POSITIVE?

I fremtiden skal vi ifølge forskningen være endnu mere omstillingsparate og selvledende i vores arbejdsliv end i dag. Er det et problem?

»Det medfører i hvert fald nogle store samfundsproblemer. Undersøgelser viser, at 60 procent af danskerne har oplevet symptomer på stress, og vi har i løbet af de sidste ti år oplevet en konstant og kraftig stigning i antallet af stresssygemeldinger. Samtidig ser vi alle mulige andre symptomer på mistrivsel i befolkningen. Det hænger sammen med et præstationsfund, hvor man aldrig føler, man har gjort det godt nok. Man er aldrig færdig med sit arbejde og kan aldrig rigtig holde fri, for arbejdet er grænseløst, og vi kan arbejde hjemmefra eller fra sommerhuset eller bilen.«

Men undersøgelser viser, at danskerne er glade for hjemmearbejdspladser og fleksibilitet i arbejdet.

»Ja, vi elsker fleksibiliteten, som ikke bare udmøntes i hjemmearbejdspladser, men også i smartphones, som gør os tilgængelige på alle tider af døgnet og i ferien. Det, der skulle lette arbejdet, kommer faktisk til at betyde mere arbejde. Selvom du beskriver dit job som spændende, så vil du ofte samtidig beskrive din egen tilstand som drænet. Det gør det kompliceret, for folk ønsker at have et stort ansvar, men de brænder ud af det, når de oplever, at den nødvendige indflydelse på de overordnede rammer for arbejdet ikke er fulgt med.«

Skal vi være bedre til at sige fra over for udviklingen?

»Ja, men det, jeg har set som ledelsesrådgiver, er, at det faktisk bliver utroligt svært at sige fra. Fordi de ledelsesteknikker, der har domineret i både det offentlige og erhvervslivet de sidste årtier, alle går ud på at skabe motivation og passion. Det bliver en taberrolle at være kritisk.«

Det er vel ikke noget problem, at der er kommet fokus på trivsel på arbejdspladserne?

»Det er godt, at der er fokus på trivsel. Men trivsel handler ikke kun om at være glad, men om at opleve, at noget er meningsfuldt. Vi går jo ikke først og fremmest på arbejde for at være glade. Vi sætter nogle bestemte rammer, som man kan tale inden for, hvis vi insisterer på altid at lægge vægt på det positive.«

CHRISTIAN ØRSTED

NEJ

»Når positiv psykologi og anerkendende ledelse bruges til at få folk til at acceptere et forandringstempo eller andre arbejdsvilkår, som de ikke kan trives med, så opstår der i mine øjne et etisk problem.«

Ledelsesrådgiver Christian Ørsted

den enkelte, der bliver ramt af stress, så er stress ikke noget, der er knyttet til en bestemt personlighedstype. Sådan taler vi ellers ofte om det. Men en perfektionist, som arbejder et sted, hvor der er et godt arbejdsmiljø, får sjældent stress. Mens en medarbejder, der på ingen måde er perfektionist, godt kan få stress, fordi der er ubalance.«

Individualiserer psykologien strukturelle problemer, når den tilbyder værktøjer til at leve op til uddannelsessystemets og arbejdsmarkedets krav?

»Ja. Når positiv psykologi og anerkendende ledelse bruges til at få folk til at acceptere et forandringstempo eller andre arbejdsvilkår, som de ikke kan trives med, så opstår der i mine øjne et etisk problem. For så legitimerer psykologien en tilgang, hvor man behandler den enkelte medarbejder i stedet for at opbygge bæredygtige strukturer og ledelse. Dermed ligger det i kortene, at hvis der er et problem, er det den, der oplever det, som der er noget galt med. Derfor bebrejder stresssygemeldte næsten altid sig selv, at de blev syge. Der sker et skred, en psykologisering, hvor man går helt ind i det private og ofte antyder alle mulige ting om folks personlighed eller privatliv. Men løsningen er ikke at sende den enkelte til coach eller psykolog. Løsningen er at give både ledere og medarbejdere tilstrækkelig indflydelse i forhold til deres ansvar. Det kræver ikke positivitet, men tillid at tale om og gøre noget ved det.« ■

Kan man blive for positiv?

»Positiv psykologi handler ikke om positivitet, men om velbefindende. Så spørgsmålet ville være mere retvisende formuleret som 'Kan man have det for godt?'. På den måde er det uden for kritik, for velbefindende er jo et mål i sig selv. Problemet ligger i, at mange af anbefalingerne i positiv psykologi er baseret på, at den enkelte ændrer indstilling til sine forhold – og især i den del, der handler om anerkendelse, er der et stærkt fokus på at tale om de ting, der fungerer, og på den måde

bortcensurere kritik af de ting, vi er nødt til at ændre på vores arbejdspladser, og i stedet gøre det til et spørgsmål om individuel indstilling.«

Er stress og angst individuelle diagnoser eller symptomer på en uhensigtsmæssig samfundsudvikling?

»Stress er en overbelastningsreaktion. Derfor er stress især et symptom på nogle forhold på en arbejdsplads, og eftersom de forhold er blevet mere og mere udbredte, kan man tale om, at stress er et symptom på en samfundsudvikling. For selvom det er

CHRISTIAN ØRSTED

Selvstændig ledelsesrådgiver og kendt som ledelsesekspert fra bl.a. DR2 Deadline, Dagbladet Børsen og Aftenshowet. Foredragsholder og gæsteforelæser på bl.a. CBS og Københavns Universitet. Forfatter til *Livsfarlig ledelse* (2014).

Altid med og altid på vej

Idealbilledet af det aktivt deltagende menneske gennemsyrrer uddannelsessektoren. Men kommer fokus på at skabe aktive elever til at skygge for de stille, de udfordrede og alle de andres læring?

Af SIGNE TONSBORG

Vi skal være oplagte, nysgerrige, motiverede, talende og bidrage aktivt i undervisningen, fra vi træder ind i 0. klasse, til vi forlader universitetet. Den ideelle elev er den aktivt deltagende elev. Også arbejdslivet er gennemsyret af idealet om det aktive menneske, der hele tiden er på vej og kan handle, kommunikere og udvikle sig ud af enhver situation. Og i privatlivet kan vi gennem en aktiv indsats hele tiden udvikle os, gå efter nye mål og modellere den bedste version frem af os selv.

I en ny undersøgelse stiller Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) skarpt på gymnasieelevernes forskellige læringsforudsætninger og lærernes overvejelser over at undervise

klasser med stor spredning blandt eleverne. Her er det gennemgående lærings syn kort sagt: »Den, der er aktiv, er også den, der lærer,« fortæller evalueringskonsulent Thea Nørgaard Dupont, der er projektleder på undersøgelsen 'Gymnasieelevers baggrund og forskellighed'.

»Det er et tydeligt mønster i vores undersøgelse, at lærerne ser den gode elev som den aktivt deltagende elev, der bidrager til undervisningen.«

I forbindelse med undersøgelsen har hun og hendes kolleger blandt andet interviewet en stribe gymnasielærere og observeret undervisningen i en række gymnasieklasser. Observationerne bekræfter billedet af store forskelle på aktive og ikke aktive elever.

»Nogle elever er meget talende, kaster sig synligt ind i undervisningen og har altid et

bud og en holdning i klasses Diskussionerne. Samtidig sidder der en anden gruppe af elever i klassen, som ikke får sagt så meget, men sidder og tager noter og lytter. Der er altså nogle meget synlige forskelle,« konstaterer Thea Nørgaard Dupont.

Undersøgelsen viser, at lærernes ønske om, at eleverne skal deltage aktivt, også er omdrejningspunkt for meget af lærernes opmærksomhed, både når de underviser, og når de forbereder og evaluerer deres undervisning.

»Ønsket om at skabe aktive elever fylder meget for lærerne, som derfor også gør sig mange overvejelser over, hvordan de kan motivere eleverne til at deltage aktivt. Det er også helt relevant, men det er uheldigt, hvis fokus på at få eleverne til at deltage kommer til at skygge for opmærksomheden på elevernes læring,« siger hun.

SCANPIX

» Det er et tydeligt mønster i vores undersøgelse, at lærerne ser den gode elev som den aktivt deltagende elev, der bidrager til undervisningen.«

Evalueringskonsulent **Thea Nørgaard Dupont**

At lære at være en aktiv borger

Idealet om det aktivt deltagende menneske er udtryk for et ønske om at socialisere eleverne til deres fremtidige rolle som aktivt deltagende samfundsborgere. En rolle, som historisk kan spores tilbage til de borgerlige revolutioner i 1800-tallet, hvor vores rettigheder og pligter som borgere blev skabt. Det fortæller professor Hans Siggaard Jensen fra DPU, Aarhus Universitet.

»Forestillingen om, at vi som mennesker er med i et samfundsfællesskab, som vi skal bidrage aktivt til, udspringer af en demokratisk fællesskabstankegang, der blev født i forbindelse med borgerrettighederne,« siger Hans Siggaard Jensen og tilføjer, at det før den tid er meningsløst at tale om den deltagende eller aktive borger, da hele det feudale system netop indebar, at adelen bestemte og derfor lagde op til, at alle andre skulle tie stille og kende deres plads i hierarkiet.

Farvel sytøj – goddag indflydelse

Det blev der gjort op med op gennem 1800-tallet, hvor en række af victorianismens stærke kvinder med blandt andet Florence Nightingale i spidsen var med til at skabe og forløse idealet om det aktivt deltagende menneske, der kan være med til at ændre verden.

»Victorianismens fyr-tårne – de stærke kvinder – vil ikke sidde og sy læn-gere. De har en voldsom aktivitetstrang og gejst til at forandre verden og gøre godt. Idéen om det aktivt deltagende menneske eksploderer i den periode,« siger Hans Siggaard Jensen. >

»Før lærte du noget, blev udlært, og så var du mester. Men i livslang lærings-perspektiv får vi aldrig fornøjelsen af at være færdige med noget. Du er hele tiden på vej til at blive en anden.«

Professor Hans Siggaard Jensen

Idealet om det driftige menneske bliver skelsættende og afspejles efterhånden også i uddannelsespolitikken. Børn og unge opdrages til at være aktivt medvirkende og medskabere af samfundet, og skolingens i demokratisk deltagelse tager for alvor fart med velfærdsstatens fødsel i 1930'erne.

Ønsket om, at de opvoksede generationer fra barnsben bliver oplært til aktive samfundsborgere, har fra begyndelsen været en pointe i de forskellige udgaver af folkeskoleloven.

»Folkeskolen skaber velfærdsstatens borgere. Og i velfærdsstaten er hele tanken, at de, der kan bidrage, også skal bidrage. I Skandinavien bliver idealet især knyttet til demokratisering, arbejderbevægelsen og det spirende foreningsliv.«

Tendensen fortsætter og kulminerer i det danske skolesystem i 1960'erne og 1970'erne.

»På det tidspunkt har vi kulminationen på tænkningen om, at skolen skal medvirke til at skabe demokratiske individer med stærke profiler som Ritt Bjerregaard i front,« siger Hans Siggaard Jensen.

Fræk og aktiv – på den rigtige måde

I nutidens folkeskole lever idealet om den aktivt deltagende elev videre, men på en anden måde end i Ritt Bjerregaards ministertid. Lotte Hedegaard-Sørensen er lektor i specialpædagogik ved DPU, Aarhus Universitet og forsker endvidere på professionshøjskolen UCC. Hun har gennem de sidste to år sammen med Sine Penthin Grumløse interviewet lærere og observeret et stort antal undervisningstimer i folkeskolen i forbindelse med forskningsprojektet 'Lærerekspertise, inklusion og differentiering'. Hun påpeger, at den ideelle elev i folkeskolen tilsyneladende mestrer to ting: Eleven er aktivt deltagende og har samtidig en udpræget situationsfornemmelse.

»Lærerne vil gerne have elever, der deltager, er aktive, entusiastiske, kreative, selvstændige og også lidt frække, for de må ikke være passive nikkedukker. Men lige så vigtigt er det, at eleverne meget hurtigt og præcist skal kunne aflæse situationerne gennem dagen og zappe ind og ud af det faglige. Den ideelle elev ved derfor lige præcis, hvornår hun eller han kan pjatte og lave fis, stille spørgsmål og diskutere, og hvornår han eller hun skal tie stille, koncentrere sig og løse en opgave,« forklarer Lotte Hedegaard-Sørensen og pointerer, at det langt fra er alle elever, der mestrer dén balance.

En af de ting, der går igen i hendes forskningsprojekt, er da også den mærkbare kløft mellem aktivt deltagende børn og de børn, der af forskellige grunde ikke deltager aktivt i undervisningen.

»De elever, der ikke får det ideelle stempel som aktive deltagere, glider i baggrunden, og deres måde at deltage på bliver besværlig, forkert, usynlig eller italesat som et disciplineringsproblem. Så vi ender med et meget stort antal *udenfor*,« siger hun.

Evnen til at få de ikke-aktive med kompliceres af, at lærerne i dag står i et historisk stort krydspres blandt andet i forhold til krav om at arbejde inkluderende og differentieret. Presset kommer fra lovgivning, forvaltninger og teoretikere og betyder blandt andet, at lærerne ofte for ensidigt kommer til at fokusere på elevernes aktive deltagelse i undervisningen, mener Lotte Hedegaard-Sørensen.

»Lærerne bliver bedt om at styre efter mål og arbejde med synlig læring, så det gør de. Den perfekte elev, der er aktiv på de rigtige tidspunkter og de rigtige måder, bliver derfor også et ideal for læreren, fordi netop dén elev bekræfter, at læreren selv er en succes,« pointerer hun.

Falder igennem

Gymnasielærernes syn på den aktive elev som en lærende elev går igen hos de folkeskolelærere, som Lotte Hedegaard-Sørensen og forskerkollegaen har interviewet og fulgt i deres forskningsprojekt. De har observeret undervisning i folkeskolen, analyseret på deres observationer og efterfølgende haft udviklingsforløb med de involverede lærere.

»Når vi taler med lærerne om deres praksis, kommer det meget hurtigt frem, at det er betydningsfuldt for dem, at eleverne er aktive, når de skal lære. Den reformpædagogiske tankegang om den selvregulerende, kreative elev, der selv søger viden og udvikler sig gennem sit arbejde med denne viden, er fremherskende. Lærerne forventer, at eleverne deltager selvstændigt og aktivt, men samtidig

INTROVERT ELLER EKSTROVERT?

De seneste år har der i medierne og populærpsykologisk litteratur været fokus på karaktertrækket introversion. Begrebet introversion er udviklet med baggrund i den tyske psykolog Hans Eysencks begreb om ekstroversion.

Ekstroversion måles med standardiserede personlighedstest, som er baseret på selvrapportering i forhold til en række udsagn. De, der scorer højt på ekstroversion, beskrives som indfølelse, udadvendte, aktive, forlystelsessyge og passionerede.

Personer, der scorer meget lavt på ekstroversion, kan betegnes som introverte. De beskrives ofte som reserverede, indadvendte, stille, seriøse og følelsesmæssigt afdæmpede. Langt størstedelen af befolkningen placerer sig et sted mellem de to yderpunkter.

Psykologer har advaret mod, at det aktuelle mediefokus på ekstroversion og introversion kan overskygge andre aspekter af personligheden. I dag arbejder psykologer ofte med den såkaldte femfaktormodel, der måler fem overordnede dimensioner i personligheden: ekstraversión (indadvendt-udadvendt), *neuroticisme* (bekymret-rolig), *åbenhed* (konventionel-original), *samvittighedsfuldhed* (upålidelig-trofast) og *venlighed* (irritabel-godmodig).

virker det, som om en stor del af eleverne falder fra netop dér,« siger hun.

Et eksempel på det oplevede hun i undervisningen i en 3. klasse, hvor hendes observationer havde fokus på en pige, som var i læringsvanskeligheder både fagligt og socialt. I timen holdt læreren et kort og præcist oplæg og viste eleverne en kort film. Derefter skulle de arbejde selvstændigt med nogle opgaver til filmen på deres iPad.

»Da eleverne skal i gang med selv at være aktive, går pigen i stå. Hun sidder fuldstændig passiveret og handlingslammet i 20 minutter, mens kammeraterne ved bordet arbejder på deres iPads. Det er faktisk hjerteskerende. Først da hendes sidemand opdager, at hun ikke er kommet i gang og får kaldt på læreren, opdager læreren pigen,« forklarer Lotte Hedegaard Sørensen.

For hende er det et eksempel på, hvordan

»De elever, der ikke får det ideelle stempel som aktive deltagere, glider i baggrunden, og deres måde at deltage på bliver besværlig, forkert, usynlig eller italesat som et disciplineringsproblem. Så vi ender med et meget stort antal *udenfor*.«

Lektor **Lotte Hedegaard-Sørensen**

nogle elever kan falde igennem på skolens forventninger om aktiv deltagelse.

»Nogle elever er aktive og kan markere sig i skolens fællesskab og få den hjælp de har brug for. Men de, som måske har allermest brug for at deltage og være aktive, bliver ofte ikke set. Der er 28 elever, og uanset hvor meget læreren gerne vil, kan hun ikke nå rundt til alle på samme tid,« forklarer Lotte Hedegaard-Sørensen.

De stille er vanskelige

EVA's undersøgelse af gymnasiet beskriver, hvad lærerne oplever som den største udfordring i et gymnasium, hvor der er et stort

spænd i elevgrundlaget. Det store faglige spænd synes lærerne godt, de kan håndtere, men det, der udfordrer dem allermest, er netop elevernes meget forskellige måder at deltage i undervisningen på.

»De elever, der ikke deltager, udfordrer lærerne mest. Det ideelle for dem er, at eleverne deltager aktivt, er motiverede og har en indstilling om, at de vil være med,« forklarer Thea Nørgaard Dupont.

Grundlæggende er det tre elevtyper, der udfordrer lærerne: *De stille elever*, *de sårbare elever* og *de ufokuserede elever*. *De stille elever* står i klar kontrast til idealbilledet om den udadvendte og aktive elev. De er lyttende og tager noter, men deltager ikke på en ekstrovert måde i undervisningen. *De sårbare elever* er i forskellige slags udsatte positioner og er typisk sårbare for kritik og modstand, ligesom en del af dem trækker sig fra undervisningen og kun deltager lidt. *De ufokuserede elever* er en mere blandet gruppe af elever, som har svært ved at koncentrere sig i længere tid, og det giver problemer med at holde fokus i undervisningen, fordi deres opmærksomhed bliver afledt af for eksempel sociale medier eller computerspil.

Når alle siger noget

Lærerne synes især, at de stille elevers deltagelsesform er udfordrende. De fortæller, at de har svært ved at forstå disse elevers drive og ikke helt ved, hvad der motiverer dem i undervisningen. Selvom lærerne lægger vægt på, at den stille deltagelsesform er lige så legitim og rigtig som den aktive, beskriver de stadig 'den gode time' som den time, hvor alle elever får sagt noget.

»Lærerne har et ideal om, at alle elever skal have sagt noget, men samtidig er de bevidste om, at den stille deltagelsesform kan give eleverne lige så meget udbytte af undervisningen. De er altså helt opmærksomme på, at det er lige så legitimt at være en lyttende elev som at være en af de elever, som tydeligt markerer sig og snakker,« siger Thea Nørgaard Dupont. Hun opfordrer til, at man som lærer er bevidst om, at fokus på at skabe aktive elever ikke må skygge for et fokus på elevernes læring.

»Ens overvejelser skal ikke dreje sig om at skabe aktivt deltagende elever, for aktiv deltagelse er i sig selv ikke nødvendigvis lig med læring,« understreger hun.

På vej til at blive en anden

Måske er der en ændring på vej i holdningen til aktivt deltagende mennesker. De senere år har der været et stigende fokus både i

Danmark og internationalt på det at være introvert. Debattører og forfattere hylder fordelene ved tilbageholdenhed og introverte egenskaber som evnen til at reflektere, koncentrere sig og fordybe sig og opfordrer skoler og arbejdspladser til et opgør med det ensidige fokus på ekstroverte egenskaber. I sin bog *Introvert* beskriver forfatter Anna Skyggebjerg for eksempel nogle af de udfordringer, som introverte børn oplever i skolen.

Hans Siggaard Jensen ser også tegn på, at idealet om det aktivt deltagende menneske kan blive udfordret.

»Der er ved at blive åbnet op for, at man kan have andre roller. Der er tegn på, at det meditative, reflekterede ideal med fokus på det indre liv, som i sin grundform stammer fra middelalderen, på nogle punkter er på vej tilbage,« siger han og peger i samme åndedrag på bagsiden af mønten: den evigt aktive deltagelse.

»I dag er selvdannelse sådan en evig proces, knyttet til det mærkelige begreb *livslang læring*. Du skal hele tiden fortsætte med at være i vækst. Før lærte du noget, blev udlært og så var du mester. Men i livslang læringsperspektiv får vi aldrig fornøjelsen af at være færdige med noget. Du er hele tiden på vej til at blive en anden.« ■

LOTTE HEDEGAARD-SØRENSEN
Lektor i specialpædagogik på DPU, Aarhus Universitet. Forsker endvidere på professionshøjskolen UCC. Står bag forskningsprojektet 'Lærerekspertise, inklusion og differentiering', som udkommer i bogform i efteråret 2015.

THEA NØRGAARD DUPONT
Evalueringskonsulent hos EVA (Danmarks Evalueringsinstitut), hvor hun primært beskæftiger sig med grundskole- og ungdomsuddannelser. Står bag undersøgelsen 'Gymnasieelevers baggrund og forskellighed' fra 2015.

HANS SIGGAARD JENSEN
Professor ved DPU, Aarhus Universitet. Beskæftiger sig med videns- og videnskabsteori inden for blandt andet pædagogik, innovation og teknologi. Han står bag en lang række artikler og bøger om bl.a. pædagogikkens idéhistorie.

KORT NYT

DPU ER TILBAGE

Institut for Uddannelse og Pædagogik skifter navn til DPU, Aarhus Universitet. DPU er nu en forkortelse for Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse. Det betyder, at DPU, Aarhus Universitet, bliver det nye navn, vi fremover bruger. Konstitueret institutleder Claus Holm er glad for det nye navn:

»Det sender et signal om, at instituttet nu er tilbage med et fornyet og ambitiøst engagement i pædagogisk forskning og uddannelsesforskning. Det danske videnssamfund har brug for et stærkt, samarbejdende og ledende DPU.«

→ [Navneforandringen](#) indgår som en del af en ny strategi for DPU, Aarhus Universitet, som kan læses på [edu.au.dk/profil](#)

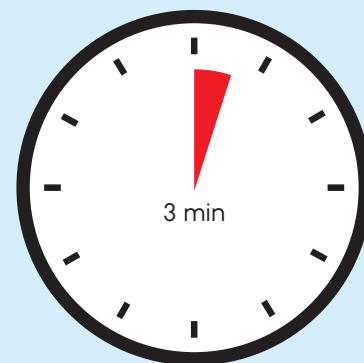
UNDERVISERE PÅ LÆRERUDDANNELSEN EFTERLYSER KOMPETENCELØFT

En ny undersøgelse fra DPU, Aarhus Universitet viser, at underviserne på læreruddannelsen har behov for at opkvalificere deres kompetencer, hvis de skal leve op til kravene i læreruddannelsesreformen. Undersøgelsen problematiserer den manglende opmærksomhed på kompetencebehov hos underviserne på læreruddannelsen. Professor Jens Rasmussen fra DPU, Aarhus Universitet står bag undersøgelsen *Læreruddannerkompetencer – en undersøgelse af danske læreruddanneres kompetencer og behov for kompetenceudvikling*.

→ [Læs mere](#) og hent undersøgelsen på [edu.au.dk](#)

UNGDOMSFORSKNING PÅ TRE MINUTTER

Kan man formidle kompliceret ungdomsforskning på bare tre minutter? Ja siger et nyoprettet netværk af forskere ved DPU, som går nye veje i forskningsformidlingen.

En forsker, én videnskabelig pointe og så blot tre minutter til at formidle den i. Så enkel er idéen i en ny serie videnskabelige mini-podcasts med navnet KULT Momentos. Konceptet stammer oprindeligt fra USA, men KULT, et nydannet netværk af ungdomsforskere ved DPU, har nu lanceret idéen på dansk. I de første podcasts tager forskerne livtag med så forskellige problemstillinger som alkohol som socialt adgangskort til ungeliv, piger under pres og diskriminerende karakterkrav.

»Et af ønskerne med KULT er i højere grad at kunne indgå i dialog med det genstandsfelt, vi beskæftiger os med. Det er i vores tilfælde både de unge, dem der arbejder med unge, og dem der træffer beslutninger, som vedrører unge. Vi vil stille forskningsbaseret viden til rådighed og gøre viden lettilgængelig.«

siger **Jens Christian Nielsen**, lektor ved DPU og en af idémændene bag KULT.

→ [Lyt](#) til KULT Momentos på [edu.au.dk/kult](#)

LÆRERINDSATS NEDBRINGER FRAFALD PÅ VUC

Forskere fra DPU har netop afsluttet et udviklingsprojekt, der har haft til formål at nedbringe fraværet og frafaldet på VUC. Selvom frafaldet inden for ungdoms- og voksenuddannelserne, herunder VUC, i mange år er forsøgt mindsket, er der stadig et betydeligt frafald, ikke mindst blandt 'unge voksne', som er vanskelige at fastholde. Udviklingsprojektet har været en succes, i og med at forskerne i løbet af projektårene 2012-2014 kan

dokumentere et signifikant fald i kursisternes dropout – uden at det er gået ud over undervisningens kvalitet. Der er samtidig sket en udvikling af lærerrollen, hvor fokus har været på lærernes socialpædagogiske funktion.

Projektets resultater er sammenfattet i rapporten »Relationer rykker – VUC-lærernes socialpædagogiske kompetence« af DPU-forskerne Kristina Mariager-Andersson og Bjarne Wahlgren.

→ [Rapporten](#) kan hentes på edu.au.dk

DPU MED I DET NYOPRETTEDE CENTER FOR DAGINSTITUTIONSFORSKNING

Centeret er oprettet i samarbejde mellem forskere fra RUC, DPU og professionshøjskolerne og støttet af midler fra BUPL. Centeret skal forske i vuggestuer, børnehaver og aldersintegrerede institutioner på 0-6 års området og skabe kritisk, dialogisk viden på tværs af eksisterende forskningsmiljøer – også internationalt. Forskningen skal bidrage til at kvalificere fagligheden i daginstitutionerne, styrke pædagoguddannelsen og understøtte det gode børneliv. Centeret

er fysisk placeret på RUC ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning.

GÅ PÅ OPDAGELSE I DANSK SKOLEHISTORIE

I juni udkom femte og sidste bind af 'Dansk skolehistorie: Hverdag, vilkår og visioner gennem 500 år'.

→ [Læs mere](#) om de enkelte bind og projektet bag og se video, hvor forfatterne præsenterer nye fortællinger og sammenhænge på edu.au.dk/skolehistorie

HVAD SKER DER PÅ UNIVERSITETET?

Se kalender [side 35](#)

NYE PH.D.-AFHANDLINGER FRA DPU

1

SPROGLIG PRAKSIS I OG OMKRING MODERS- MÅLSUNDERVISNING. EN LINGVISTISK ETNOGRAFISK UNDERSØGELSE

Af **Line Møller Daugaard**

Afhandlingen undersøger, hvordan modersmålsundervisning i arabisk, dari, pashto og somali praktiseres på en aarhusiansk folkeskole. Afhandlingen viser, at modersmålsundervisningen fungerer som et kreativt sprogværksted, hvor børn og voksne sammen undersøger sproglig variation, relationer mellem sprog og nation og forholdet mellem sprog, identitet og magt.

2

TEKNOLOGI PÅ LÆRERUDDANNELSEN – EN FORESTILLET ELLER EN REALISERET PRAKSIS?

Af **Ann-Thérèse Arstorp**

Afhandlingen undersøger læreruddannelsens udfordringer med at integrere teknologi i undervisningen. Teknologien optræder i nogle situationer kontraproduktivt i forhold til undervisningens flow og opmærksomhed i undervisningens sociale rum. Undervisere er derfor mere optagede af at få undervisningen og undervisningsrummet til at fungere end at bringe teknologien i spil. Ph.d.-projektet er en del af forskningsprojektet TECHNOCATION.

Læs mere på technocation.dk

3

INKLUSIONSBESTRÆBELSER I MATEMATIKUNDERVIS- NINGEN: EN EMPIRISK UNDERSØGELSE AF MATEMATIKLÆRERES KLASSELEDELSE OG ELEVERS DELTAGELSESTRATEGIER I FOLKESKOLEN

Af **Maria Christina**

Secher Schmidt

Afhandlingen viser, at elever med matematikvanskeligheder i udskolingen bliver overset. Det

skyldes, at disse elever gør netop det, der forventes af en 'god' elev. Men elevernes deltagelsesstrategier usynliggør, at de ikke lærer lige så meget, som de burde. Afhandlingen peger her på potentialet i at udnytte klassekammerathjælpen bedre.

4

TEKSTER OG GENRER PÅ ERHVERVSUDDANNELSERNE – MED SÆRLIGT HENBLIK PÅ OVERGANGEN FRA GRUNDSKOLE TIL ERHVERVSUDDANNELSER

Af **Bettina Buch**

Erhvervsuddannelsernes tekster og genrer er multimodale og komplekse, og afhandlingen peger på, at det er vigtigt at styrke elevernes forståelse for disse tekster allerede i grundskolen med henblik på at styrke elevernes valg og sidenhen fastholdelse på erhvervsuddannelserne.

5

THE FACELESS MASTERS OF HIGHER EDUCATION. GOVERNING THROUGH STANDARDS: THE BOLOGNA PROCESS AND THE NEW REALITIES OF HIGHER EDUCATION

Af **Katja Brøgger**

Afhandlingen viser, at standarder er blevet ledende for videregående uddannelser. Det skaber problemer, fordi uddannelseshensyn dermed bliver underlagt forvaltningslogik. Afhandlingen kortlægger samtidig den tætte forbindelse mellem EU og den fælleseuropæiske Bologna-proces og peger på, hvordan spredningen af nye uddannelsesstandarder i realiteten betyder europæisk styring af uddannelserne.

Læs mere på edu.au.dk

Alle afhandlinger
udlånes på AU Library,
Campus Emdrup (DPB).

HVAD OPTAGER FORSKEREN?

Den ensomme forsker i elfenbenstårnet hører fortiden til. I dag skal forskerens viden ud i verden til dem, den berører. Men hvad berører forskeren? Asterisk stiller i hvert nummer spørgsmålet til en forsker – denne gang til lektor **Ida Wentzel Winther**.

FOLKESKOLEREFORM OG HVERDAGSLIV I BØRNEHØJDE

Hverdagslivets små elementer fylder i kultursociolog **IDA WENTZEL WINTHERS** forskning, særligt set i børnehøjde. Hun har netop afsluttet et projekt om skolereformen fra et børneperspektiv og er med til at undersøge, hvordan grønlandske gymnasieelever håndterer at bo langt hjemmefra.

Fortalt til **KNUD HOLT NIELSEN**

1

ELEVERNES BLIK PÅ SKOLEREFORMEN

Hvordan ser skolereformen ud i børnehøjde? Kan den forstås, mærkes, ses og høres af og hos dem, det hele drejer sig om: eleverne. De spørgsmål optager mig, og jeg er netop ved at afslutte et forskningsprojekt om det. Projektet udsprang af, at der i debatten har været meget fokus på lærere og skoleledere, men

jeg savnede, at forskere kiggede på reformen fra elevernes perspektiv. Det blev så til et lille forskningsprojekt og en film. Filmen har netop haft premiere ved DPU's store skoleforskningskonference i august.

Jeg var på fire forskellige gennemsnitlige folkeskoler i Danmark og snakkede derudover med elever fra i alt syv skoler. Børnene gik i 4.-8. klasse. Min intention var at få et øjebliksbillede af, hvordan en række elever har oplevet starten på reformen, mens de stadig kan huske, hvordan det var før. Det slående ved at tale med børnene var, at de var præget af en skuffelse over reformen. De oplevede ingen forskel i deres hverdag, bortset fra at de nu havde længere skoledage. Et af børnene karakteriserede den nye skoledag

således: 'Vi får lige en lufter og laver lidt flere sprællemænd, og det var vist det.'

Børnene oplever, at de ikke er blevet hørt, og at de er blevet stillet alt muligt i udsigt, som er gået fløjten. De er blevet lovet mere bevægelse, men mange steder er det blevet afskaffet, fordi det alligevel ikke kunne nås. Og så er mange af de store elever bare meget trætte og synes, de har fået meget lange skoledage. Især eleverne på landet, hvor en del har lang transporttid i begge ender af dagen, og hvor flere tager hjemmefra kl. 7 og først er hjemme igen efter kl. 16.30. De små elever snakker meget om, at der ikke er sket noget af det, de var blevet lovet. Der er også et par stykker i filmen, som er meget glade for at gå i skole. Det er i høj grad dem, der også var glade for at gå i skole før reformen.

Tankevækkende er det, at stort set ingen kan finde ud af reformens centrale begreber som: *faglig fordybelse*, *lektiecafé*, *bevægelse* og *understøttende undervisning*. De roder rundt i dem, selv om de har en stor vilje til at finde ud af, hvad de handler om. Uanset om det er 4. klasse eller 8. klasse, så synes det, som om eleverne er lige uoplyste om det, der foregår.

I 1970'erne og 1980'erne var der en idé om, at børn skulle høres, og elevrådene blev tillagt reel betydning. Men i dag spiller det ikke samme rolle. En skoleleder, jeg talte med, udtrykte det på den måde: »Der er guld i at spørge børnene. Men der er ikke nogen, der prioriterer elevrådene. Lærerne går op i inklusion. Man har ikke hørt børnene.«

Det, synes jeg, er paradoksalt, når den nye folkeskolereform netop lægger vægt på, at børnene skal dannes til demokrati og medborgerskab. Det havde været en kæmpe mulighed at gøre det med reformen, hvor engagementet mange steder var stort, og nu sidder mange elever tilbage med en skuffelse, hvilket filmen bl.a. viser.

2

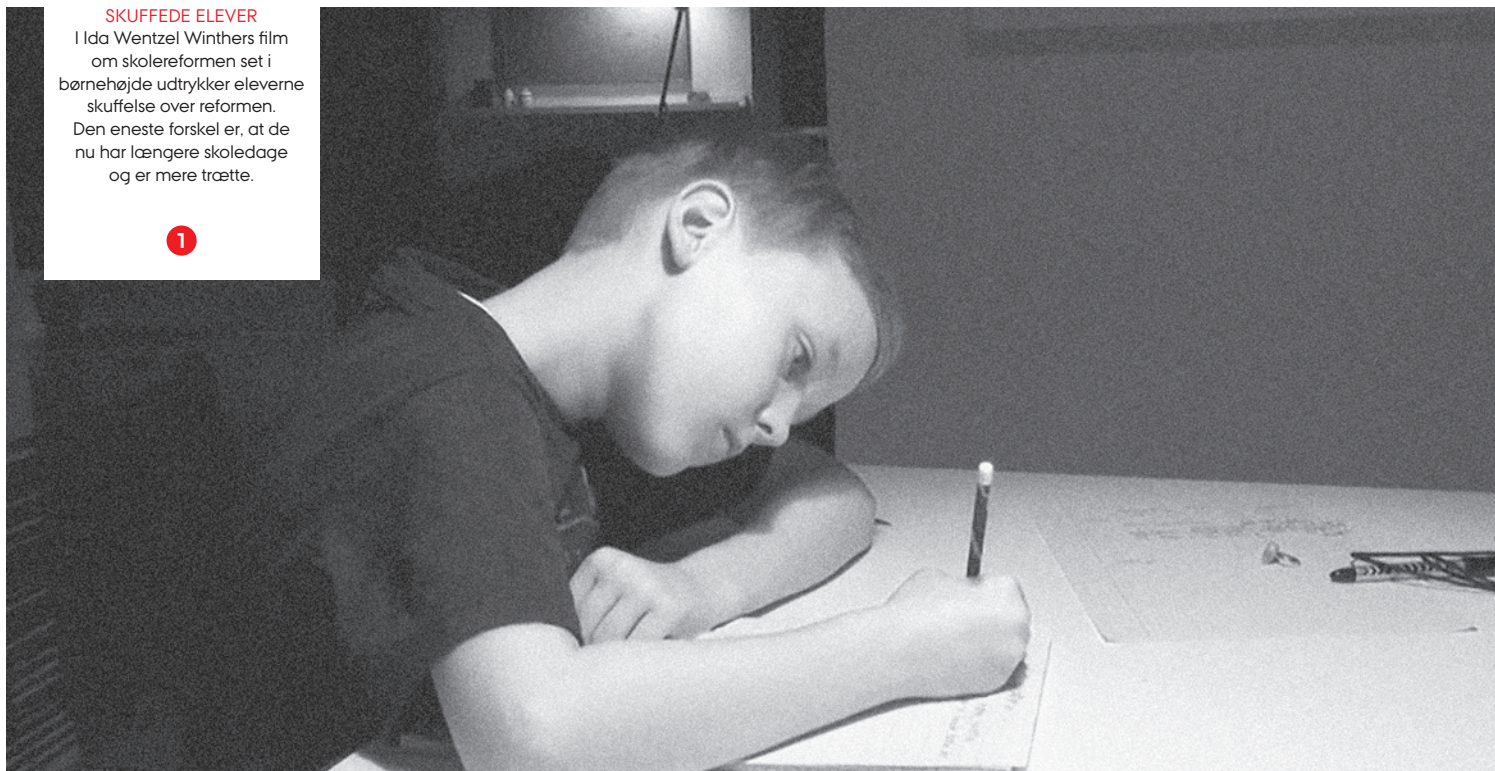
UNGE I GRØNLAND

Igennem mere end 10 år har jeg først og fremmest beskæftiget mig med forskning i hverdagslivet. Især med fokus på det, der sker imellem den tid, der tilbringes i institutionerne, og i de forskellige mellemrum, der opstår. Jeg kalder det mellemtid, mellemrum og mellemværende. Jeg er optaget af, hvordan vi forvalter vores hverdag. Hvordan mange

SKUFFEDE ELEVER

I Ida Wentzel Winthers film om skolereformen set i børnehøjde udtrykker eleverne skuffelse over reformen. Den eneste forskel er, at de nu har længere skoledage og er mere trætte.

1

af de små mikroprocesser fungerer: Hvordan går man? Hvordan pakker man? Hvordan er man pendler? Hvordan er man skilsmissebarn? Hvordan er man søskende?

Det har også været indgangsvinklen til forsknings- og formidlingsprojektet *Ineqar-fimmi Inuuneq* (kollegieliv) i Grønland, som jeg har været knyttet til som videnskabelig konsulent, og som primært udføres af to unge kandidater, Rune Bundgaard og Martin Svinkløv. Projektet har undersøgt, hvordan det er for unge at skulle bevæge sig meget langt væk familien for at tage en ungdomsuddannelse. Der er tale om flere former for rejser: Eleverne bevæger sig geografisk langt væk, men også kulturelt, sprogligt og socialt.

Eleverne er kun 15-16 år, når de starter på gymnasiet. Mange af eleverne falder fra undervejs, og mange af dem må prøve flere gange. Gymnasiet har styr på tiden mellem kl. 8 og 16, men hvad sker der i tidsrummet efter skole og til næste morgen? Hvad er det for udfordringer, de unge står med?

I vores materiale kan vi se, at eleverne bruger det første lange stykke tid på at lære at bo hjemmefra og få styr på madlavning og tøjvask. En del af dem kommer ikke op, de får ikke lavet deres lektier, hvilket betyder, at de får en kæmpe fraværspukkel i løbet af vinteren. Det opdager de, når de kommer til foråret, og så opgiver flere af dem uddannelsen. Så tager de et år, hvor de øver sig, og så prøver de en gang til.

I projektet ser vi, hvordan de får det nye liv til at hænge sammen, og hvordan hjemve og hjemlængsel rider nogle som en mare, mens andre oplever suset af frihed. Vi går tæt på en række forældre og ser, hvordan de støtter økonomisk, moralsk eller mere i det praktiske. Og ikke mindst hvordan de unge forsøger at overkomme den geografiske og fysiske afstand, og hvordan håbet om en uddannelse materialiseres, og hvordan der opstår linjer og koblinger mellem kollegiet og hjemme.

3

FILM OG FORSKNINGS-FORMIDLING

Grønlandsprojektet blev præsenteret i august ved den 33. fællesnordiske etnologkonference i København, men projektet er også ved at blive til en film med titlen 'Matup Tunuani' ('Bag døren'), som Rune og Martin laver. Det er en etnogafisk film, hvor jeg er koblet på som videnskabelig konsulent. Jeg har længe været optaget af at integrere forskellige former for analyse og formidlingsformater i min forskning, og film er for mig at se også en måde at kunne generere materiale og lave

analyser på, hvilket mange af mine speciale- og ph.d.-studerende også arbejder med.

Min ambition er at arbejde videre med at få integreret de forskellige medier, hvor der ikke 'bare' er tale om formidling – men hvor forskning, formidling og analyse tænkes og gøres på nye måder. I foråret 2014 afsluttede jeg sammen med forskerkolleger det omfattende forskningsprojekt 'Søskendeskabere i bevægelse'. Det undersøgte, hvad søskendeskabere er for børn og unge, og hvad det betyder, når børn i dag er i forskellige familieformer og måske både har biologiske og sociale søskende – og mange børn bevæger sig mellem flere hjem. Projektets resultater blev bl.a. præsenteret i en bog, og i bogen kan man via QR-koder scanne en film, som også er blevet lavet, og flere teoretiske og metodiske forelæsninger. ■

IDA WENTZEL WINTHER

Kultursociolog og lektor ved DPU Aarhus Universitetet. Tilknyttet forskningsprogrammet 'Barndom, ungdom og institution – pædagogisk-antropologiske perspektiver'. Hun forsker i hverdagslivets almindelige små elementer, f.eks. hjem, søskende og teknologi. Hun er bl.a. optaget af, hvordan unges sociale rum bliver, når alle sidder med en mobiltelefon i hånden.

SKAL KVINDER AFSONE I KVINDEFÆNGSLER?

Når kvindelige indsatte afsoner sammen med mænd, kan det have negative konsekvenser for deres sikkerhed og resocialisering. Ifølge DPU-forsker CHARLOTTE MATHIASSEN er der gode argumenter for at samle de kvindelige indsatte i et kvindefængsel – men også imod. Forholdene for fængslede kvinder bør dog forbedres, uanset hvad politikerne beslutter sig for.

Af CARSTEN HENRIKSEN

Overalt i verden er kvinderne i markant mindretal i fængslerne. Også i Danmark, hvor de udgør 4-6 % af alle indsatte. Til gengæld adskiller vi os fra stort set alle andre lande ved at lade kvinder afsoner sammen med mænd. For i Danmark blander vi kønnene. Mænd og kvinder færdes sammen i alle sociale sammenhænge. Det er det normale – og livet i fængslet bør så vidt muligt afspejle det normale liv, lyder et af argumenterne mod kønsopdelte fængsler.

Men fængsler er ikke en 'normal social sammenhæng'. Hovedparten af mænd afsoner

kun sammen med andre mænd, fordi kvinderne er så få – og det er ikke nødvendigvis til kvindernes bedste at indgå i fællesskaber med de fængslede mænd, mener Charlotte Mathiasen, lektor ved DPU, Aarhus Universitet. Hun har i flere år forsket i kvinders afsoningsforhold i danske fængsler og fulgt en række kvindelige indsatte på tæt hold.

Udnyttet af mændene

Det argument for kønsopdelte fængsler, der ligger lige for, er hensynet til kvindernes sikkerhed. En rød tråd i debatten er ifølge Charlotte Mathiasen da også, at vi skal »beskytte de udsatte kvinder mod de 'uhyrligheder', de kan blive udsat for af de mandlige fanger«. Men så enkelt er det ikke, mener hun.

»Den hurtige løsning er selvfølgelig at sige: Lad os skille kønnene ad for at beskytte kvinderne. Men hvis man skiller kønnene ad, fratager man også de indsatte muligheden for at danne relationer til det andet køn. Og heteroseksuelle indsatte har naturligvis behov for at være sammen med det andet køn. Helt frivilligt, og hvor det handler om kærlighed, tryghed eller lyst,« siger Charlotte Mathiasen.

Men i de kønsblandede fængsler er det uomtvisteligt, at nogle kvinder føler sig pressede og oplever chikane, tilråb, udnyttelse og endda overgreb fra nogle af de mandlige fanger.

»Nogle af de kvindelige indsatte fortalte mig, at når de kommer ind i fængslet, er det som om hanhundene står på spring.

Når kvinderne er kæresten eller har sex med mandlige indsatte, er det nærliggende spørgsmål, om de får noget i modydelse – f.eks. stoffer eller beskyttelse: Hvis jeg er sammen med ham, så beskytter han mig mod tilråb og chikane fra andre mænd,« siger Charlotte Mathiassen uden dog at underkende, at der også findes ligeværdige parforhold i fængslet.

Personalet skal blande sig mere

Ifølge Charlotte Mathiassen giver det ikke mening at diskutere kvindefængsler uden at diskutere fængselspersonalets rolle.

»I debatten handler det ofte kun om kvindefængsler eller ej. At vi skal skille kønnene ad, lukke døren og så se, om det bliver bedre. Men hvis vi beslutter os for kvindefængsler, bør vi samtidig opkvalificere fængselsbetjentene og målrettet inddrage det civile personale – f.eks. socialrådgivere, lærere, psykologer og præster. Vi skal indrette en institution, hvor personalet blander sig i de måder, kvinderne er sammen på – med respekt for privatliv. I det omfang deres roller tillader det, skal de arbejde med at lære kvinderne, der ofte har levet et hårdt og socialt udsat liv, andre måder at være i verden på,« siger Charlotte Mathiassen.

Blandt fængselspersonalet støder man på modstand mod kvindefængsler – med den begrundelse, at kvinder også kan være hårde ved hinanden.

»Nogle fængselsbetjente har sagt til mig: »Du er da forhåbentlig ikke for et kvindefængsel – for det går aldrig godt,« fortæller Charlotte Mathiassen.

Hun mener, at der blandt fængselspersonalet og blandt de kvindelige indsatte selv findes en opfattelse af kvinder som nogle 'bitches': de er intrigante, de sladrer, og de mobber hinanden.

»Jeg kan ikke se, at det skulle være et argument mod, at man i det mindste fjerner det pres på kvinderne, der kan komme fra hårdt belastede mandlige fanger. Desuden er det et stempel, kvinderne har fået, som let kommer til at blive sandheden om, hvordan kvinder 'er',« siger Charlotte Mathiassen.

Vores forståelse af, hvad og hvordan kvinder er, bliver imidlertid også til ud fra nogle bestemte måder at tale om køn på, som kunne være anderledes.

»Hvad kvinder er, afhænger af, hvordan de bliver til som kvinder i en bestemt kontekst, hvilke rammer de lever under, og hvilke forståelser og forventninger om at agere på bestemte måder, de bliver mødt med, og som de møder sig selv med. Fængselspersonalet

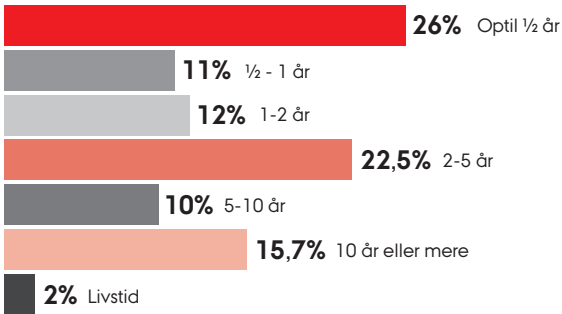
KVINDER I FÆNGSEL – I TAL

Hvor?

Der er fire fængsler i Danmark, hvor der afsøner kvinder: De åbne fængsler i Horserød og Møgelkær og de lukkede fængsler i Ringe og Anstalten ved Herstedvester. Desuden afsøner der af og til få kvinder i Statsfængslet Østjylland. I nogle fængsler kan kvinder enten have deres celle på en kønsblandet afdeling eller på en kvindeafdeling. I andre fængsler kan de kun have deres celle på en kvindeafdeling. I begge tilfælde er det dog et aktivt fravalg, hvis de ikke ønsker at have fællesskab med mænd i enten job- eller skolemæssig sammenhæng eller i fritiden.

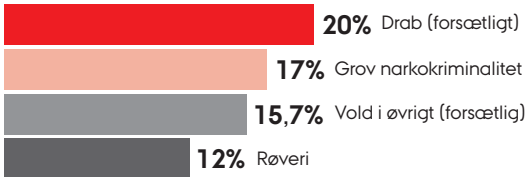
Hvor lang en dom?

Domslængde	Procent
Optil 1/2 år	26%
1/2 - 1 år	11%
1-2 år	12%
2-5 år	22,5%
5-10 år	10%
10 år eller mere	15,7%
Livstid	2%

For hvad?

Pr. 31. januar 2011 var de kriminalitetsformer, som flest kvinder var dømt for:

Kriminalitetsform	Procent
Drab (forsægtligt)	20%
Grov narkokriminalitet	17%
Vold i øvrigt (forsægtligt)	15,7%
Røveri	12%

Hvor mange?

I Danmark udgør kvinderne 4-6 % af alle indsatte i fængslerne. Den dag, Kriminalforsorgen startede sin klientundersøgelse i 2014, afsønedes der i alt 89 kvinder med en gennemsnitsalder på 39 år.

har en vigtig opgave med at præge disse forståelser og forventninger i en anden retning,« siger Charlotte Mathiassen.

Tilbage til livet udenfor

Fængsler skal ikke kun straffe, men også resocialisere. Målet er, at de indsatte gennem beskæftigelses-, uddannelses- og behandlingstilbud samt pædagogiske indsatser skal vende tilbage til livet udenfor fængslet uden at falde tilbage i kriminalitet.

Men at kvinderne er i så markant undertal betyder, at disse tilbud ofte er udformet efter mænds ønsker og behov. Et fængsel kun for kvinder ville kunne tilbyde flere aktiviteter og tilbud målrettet kvinder.

»Det argument bygger på en forestilling om, at kvinder har andre interesser end mænd og andre ønsker end at blive f.eks. smed, tømrer eller murer. Jeg er enig i den forestilling, men man kommer nemt til at

tale om kvinder og mænd på en meget fir-kantet måde,« siger Charlotte Mathiassen.

Derfor er det også vigtigt, at et kvindefængsel ikke indrettes efter stereotype forestillinger om, hvad kvinder kan og vil.

»Hvis et kvindefængsel har så begrænsede resurser, at de kun kan tilbyde køkkenarbejde, er vi lige vidt. Der må være en bred vifte af beskæftigelses- og uddannelsestilbud. Lige så vel som kvinder og mænd deler noget, har de også forskellige interesser og behov, men fordi kvinderne er så få, er det vanskeligt at imødekomme kvindernes behov og interesser i dag. Det taler for at oprette et fængsel, hvor vi samler alle kvinderne,« siger Charlotte Mathiassen.

For eller imod – ikke så enkelt

I 2011 udgav hun rapporten 'Perspektiver på kvinders dagligdag i danske fængsler – erfaringer med kvinders og mænds fælles

ARGUMENTER FOR OG IMOD KØNSOPDELTE FÆNGSLER

afsoning'. Aktuelt følger hun sammen med DPU-lektor Hanne Knudsen Direktoratet for Kriminalforsorgens projekt om 'Samarbejds-kultur i danske fængsler', der er et lærings-forløb for fængselsbetjente om nye måder at indgå i relationer med de indsatte på.

Et udvalg under Direktoratet for Kriminalforsorgen anbefalede i 2011, bl.a. på baggrund af Charlotte Mathiassens forskning, at oprette et fængsel i Danmark kun for kvinder. Trods flere års debat er det ikke sket endnu.

»Vi er nødt til at forholde os til, at vi har to køn i fængslerne, og at det ene er en stor majoritet og det andet en lille minoritet. I dag er der fornyet fokus på, hvordan vi bedst tilbyder kvindelige indsatte trygge afsoningsforhold og bedre muligheder for resocialisering,« siger Charlotte Mathiassen og peger bl.a. på en undersøgelse fra 2014, der viser, at en fjerdedel af de indsatte kvinder er blevet chikaneret seksuelt af medindsatte.

Samtidig puster kvindelige indsatte betretninger i medierne om utrygheden ved at afsone sammen med mænd til ilden i debatten – f.eks. når en drabsdømt 52-årig kvinde til Ekstra Bladet fortæller om, hvor »rædselsfuldt« det var at sidde sammen med nogle af de hårdeste mandlige kriminelle i Anstalten ved Herstedvester (Ekstra Bladet 19. juli 2015).

Spørgsmålet er på den ene side meget konkret: skal vi samle alle kvinderne i ét fængsel og tre arresthuse kun for kvinder, som udvalget under Direktoratet for Kriminalforsorgen har foreslået, fordi vi samlet set vurderer, det er bedst af hensyn til beskyttelse og resocialisering af kvinderne? Eller skal vi fortsat kønsblande, så kvinder afsone i det, der ifølge Charlotte Mathiassen i praksis er »mandefængsler«, fordi kvinderne er så få?

På den anden side er spørgsmålet meget komplekst, fordi vi ikke kan besvare det uden at forholde os til en række andre spørgsmål, fortæller Charlotte Mathiassen: Hvordan agerer kvinder indbyrdes og overfor mænd? Hvilke forestillinger om kvinder møder samfundet og fængselspersonalet de kvindelige indsatte med – og hvordan præger de kvindernes valg og deres egne opfattelser af behov og muligheder? Er det overhovedet vigtigt at fokusere på forskelle mellem køn i fængslerne? Har de mandlige og kvindelige indsatte ikke snarere det til fælles, at de er socialt udsatte mennesker – og skal vi endelig skelne, er det da ikke vigtigere at skelne mellem stærke og svage individer blandt de indsatte fremfor mellem mænd og kvinder?

»Her støder vi f.eks. på argumentet om, at vi ikke må lade de svageste kvinders behov

Normalisering

Imod: Livet i fængslet skal så vidt muligt ligne livet uden for fængslet. Derfor bør kvinder og mænd afsone sammen.

For: Der afsone så få kvinder i fængslerne, at det alligevel ikke ligner livet udenfor. De fleste mænd afsone kun sammen med mænd.

Nærhedsprincippet

Imod: I Danmark tilstræber vi, at de indsatte afsone tættest muligt på eget hjem. At være tæt på eget hjem er vigtigt, fordi det giver venner, børn og andre pårørende bedre mulighed for at besøge de indsatte. Derfor bør kvinder ikke samles i ét fængsel, som for de fleste vil være langt fra eget hjem.

For: Der er i forvejen kun fire fængsler, hvor kvinder kan afsone. I praksis vil de fleste derfor i forvejen afsone langt fra eget hjem. Kvindelige – såvel som

mandlige – indsatte, der på baggrund af mentalundersøgelse i retspsykiatrien vurderes at have særligt behov for psykiatrisk og psykologisk behandling, kan i dag kun afsone i Anstalten ved Herstedvester. Her kan nærhedsprincippet alligevel ikke imødekommes.

Beskyttelse

Imod: Kvinder kan være hårde ved hinanden. Derfor vil de rene kvinde-fængsler betyde større udsathed for de svage kvindelige indsatte.

For: Frygt for og reelle oplevelser af pres, chikane, udnyttelse og overgreb fra mandlige indsatte er en væsentligere faktor. I kvinde-fængsler vil kvinderne i det mindste undgå denne.

Resocialisering

Imod: I et kvinde-fængsel vil man pga. resurseknaphed kunne tilbyde færre muligheder for beskæftigelse og uddannel-

se. Man kan frygte, at de kun vil afspejle stereotype opfattelser af kvinders behov og interesser.

For: I kønsblandede fængsler er mændene i markant overtal. Tilbuddene afspejler derfor mænds behov og interesser. Et kvinde-fængsel vil kunne målrette beskæftigelses- og uddannelses tilbud samt behandlingsprogrammer til kvinder – og desuden give kvinderne mere rol til at bearbejde deres baggrund og erfaringer.

Ligestilling

Imod: Det bryder med vores idealer om ligestilling at adskille kønnene i sociale sammenhænge. Det gælder også i fængslerne.

For: Der er så få kvinder i fængsel, at ligheden mellem kønnene alligevel er udfordret. Ligestilling er at behandle kønnene lige – og det giver kønsopdelte fængsler bedre mulighed for.

blive udslagsgivende for, om vi laver kønsopdelte fængsler. Så hellere lade de »stærke« kvinder afsone sammen med mændene. Men når der er så få kvinder i fængsel herhjemme, er man nødt til at beslutte sig. Enten samler vi alle kvinderne i et fængsel kun for kvinder. Eller også fortsætter vi med et eller flere kønsblandede fængsler,« siger Charlotte Mathiassen.

Ingen frie valg

I Anstalten ved Herstedvester afsone hårdt belastede mennesker med lange domme.

Omkring 95 % er mænd. Kvinderne har deres eneceller på en kvindeafdeling, men de indgår i fællesskabet med de mandlige indsatte på arbejdspladser, på gårdtur og i fritiden, med mindre de selv aktivt vælger

det fra, eller fængslet vurderer, at de skal beskyttes. Nogle af de indsatte, som Charlotte Mathiassen har talt med, valgte i starten at omgås de mandlige indsatte, fordi de ikke ønskede at arbejde på et rent kvindeværksted. Men de har senere fortrudt beslutningen, fordi utrygheden og frygten for chikane og overgreb har sat sig fast.

»I Herstedvester sidder nogle mennesker, der har begået meget alvorlig personfarlig kriminalitet. Vi må virkelig overveje, hvad vi åbner for, når vi placerer udsatte, misbrugende og misbrugte mænd og kvinder i samme institution og siger, det er et frit valg, om de vil have noget med hinanden at gøre. Opfordrer vi nærmest til, at de reproducerer relationer med udnyttelse, pres og overgreb?« siger Charlotte Mathiassen.

KVINDEFÆNGSEL – ET VÆRDIGT ALTERNATIV?

I december 2014 var Charlotte Mathiassen sammen med politikere fra Folketingets social-, ligestillings- og retsudvalg og repræsentanter fra Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og fængselsfunktionærene på besøg i en række fængsler. På turen holdt Charlotte Mathiassen foredrag om sin forskning i kvinders afsoningsforhold i danske fængsler.

I det kommende nummer af tidsskriftet Psyke og Logos giver Charlotte Mathiassen i artiklerne »Kvindefængsel – et værdigt alternativ?« og »Kvinder, køn og tilblivelse – i fængsler« en samlet fremstilling af debatten for og imod kvindefængsler baseret bl.a. på den internationale forskning på området.

Charlotte Mathiassen mener derfor, at det er problematisk at tale om, at kvinder frit kan vælge, om de vil være sammen med de mandlige fanger eller ej.

»Jeg har mødt kvindelige fanger, der har valgt at holde sig væk fra mandefællesskabet. Hvis de beslutter sig for det, er de henvist til et begrænset fællesskab med ganske få kvindelige medfanger. Mange af dem sidder i mange år, og det kan blive snærende, når de er så få. Samler vi kvinderne i ét fængsel, åbner vi også for et større fællesskab. Hvis man ønsker at fastholde kønsblanding, kunne man f.eks. overveje at samle alle kvinder og et tilsvarende antal mænd i ét fængsel – placeret efter nogle velgennemtænkte kriterier, så tilbuddene matchede de indsatte behov,« siger Charlotte

Mathiassen, men peger samtidig på faren for, at vi så glemmer at udvikle alternative afsoningsformer for kvinderne.

»Et kvindefængsel er stadig et fængsel, der spærre folk inde sammen med andre udsatte og kriminaliserede mennesker. Og vi ved, at fængslet er en institution, der risikerer at ødelægge de indsatte mulighed for at få et normalt liv efter afsoning. Hvis jeg skal afveje de forskellige argumenter, vil jeg personligt mene, at det nok er bedst at samle kvinderne i et særligt fængsel – især fordi det, der foregår nu, ikke er godt nok. Men jeg vil være bekymret for, om et kvindefængsel fjerner opmærksomheden fra det vigtige arbejde med at udvikle nye afsoningsformer, der kan give bedre resocialisering,« slutter Charlotte Mathiassen. ■

OM CHARLOTTE MATHIASSEN

Charlotte Mathiassen er lektor, ph.d., ved DPU, Aarhus Universitet. Hun er tilknyttet forskningsprogrammet 'Diversitet, kultur og forandring' og er uddannelseskoordinator på kandidatuddannelsen i pædagogisk psykologi.

Hun har i mange år forsket i indsatte – herunder kvinder – forhold i danske fængsler og de eksistentielle udfordringer for indsatte, der har begået meget alvorlig og personfarlig kriminalitet.

MELLEM BEVIDSTLØS STANDARDISERING OG AFMÆGTIG PROTEST

”Nogle professionelle indoptager begejstret de standardiserede metoder som en ny slags trans-disciplinær faglighed. Mange andre – i pædagogisk og socialt arbejde nok de fleste – har det svært med dem,” skriver MORTEN NISSEN og MADS BANK i Asterisk-kommentaren.

Af MORTEN NISSEN OG MADS BANK

Styring med standarder er fyldt med paradokser – på én gang nyt og gammelt, velkendt og gådefuldt, simpelt og komplekst. Det går langt tilbage, ikke mindst i uddannelseshistorien (kineserne brugte fx standardiserede test for 2000 år siden). Det udbredes i en videnskabsbaseret moderniseringsproces, der allerede har været i gang i et par århundreder, men udgør alligevel også en højaktuel problematik. Vi oplever på nye måder, at pædagogik, medicin, socialt arbejde og andre fagligheder defineres, styres og udvikles med standarder. Læringsmål, evidensbaseret, konceptmetoder m.v. lanceres med højstemt ’reform’-retorik, selvom de ved nærmere eftersyn bare formaliserer en allerede eksisterende ’viden om, hvad der virker’, ofte endda med temmelig traditionelle begreber.

Det kan se ret banalt og uskyldigt ud; men selve denne formalisering og de måder, den indbygges i vores institutioner og hverdagspraksis, kan indebære ret uoverskuelige forandringer af faglighed, fagidentitet og fagetik. Det handler blandt andet om, at standarderne bruges i kampe om ledelsesretten og gennemtvinges på tværs af konkrete situationer – så de ofte bliver til mål i sig selv og ikke sjældent forekommer meningsløse eller paradoksale. Men det hænger også sammen med, at standarderne formidler ændrede forhold til brugerne – bl.a. ved at levere en slags ’varedeklarationer’ på et (pseudo-) marked af tjenesteydelser. I den forstand er de fleste standarder ’brugerdrevne’, også selvom de forekommer rigide og ufølsomme i forhold til den enkelte bruger.

Nogle professionelle indoptager begejstret de standardiserede metoder som en ny slags trans-disciplinær faglighed. Mange andre – i pædagogisk og socialt arbejde nok de

»Det er ikke tilfældigt, når pædagogerne – den største faggruppe – regnes for de mindst professionelle i socialt arbejde. Når man bryder med behandlingsstandarderne, kan det, man laver, komme til at ligne ufaglært discount.«

fleste – har det svært med dem. De oplever, at standarderne er en underkendelse af deres faglighed og især af deres faglige dømmekraft; at de medfører en masse ekstra arbejde med at tilpasse praksis til rigide eller overflødige standarder. Standarderne kan endda give anledning til diffus stress, fordi de ofte usynliggør de forandringer, som de selv afstedkommer: Standarder er abstraktioner, som dirigerer blikket – de retter lyskeglen på noget, mens de mørklægger andet.

Men kritik af standardisering er vanskelig. Hvem kan være imod, at man gør det, der virker? Hvem vil forsvare det 20. århundredes autoritære professionalisme? Eller endda før-moderne idealer som intuition og dømmekraft, bundet til konkrete situationer og uden generaliserbarhed?

Forskningen har klassisk delt sig i netop de to positioner. Mens de fleste har ernæret sig som leverandører af standarder, har et mindretal fastholdt ’holistiske’ og ’situerede’ forståelser af praksis med inspiration helt tilbage fra Aristoteles. I vores forskningsprojekt om *Brugerdrevne Standarder i Socialt Arbejde* har vi valgt en tredje vej. Den går ud på at bruge viden fra teoretiske og empiriske studier af standarder til at gå i dialog med professionelle, som har med standarder at gøre, og som faktisk udvikler en faglighed, der handler om netop det: at have at gøre med standarder.

Standarder er et begreb for generaliserede modeller af og for praksis. Det at indoptage, bruge og ændre standarder er derfor et helt grundlæggende fænomen i enhver praksis, selvom udbredelsen og graden af formalisering er forskellig. Det er med denne tilgang, at vi kan få øje på en anden slags

»Kritik af standardisering er vanskelig. Hvem kan være imod, at man gør det, der virker? Hvem vil forsvare det 20. århundredes autoritære professionalisme? Eller endda før-moderne idealer som intuition og dømmekraft, bundet til konkrete situationer og uden generaliserbarhed?«

trans-disciplinær faglighed, der er komplementær i forhold til standardiseringens. Det er en faglighed, der består i at bevæge sig mellem standarder, at forholde sig reflektivt til standarder, at genfremstille og ændre betydningen af standarder. Det er en reflektiv faglighed, hvor standarder sættes ind i konkrete helheder og i dialoger mellem standpunkter. Den faglighed vokser i betydning, fordi vi oftere står over for forskellige mulige standarder i en given situation. Den bliver ikke mindre påkrævet, når denne kompleksitet søges håndteret ved at formalisere og gennemtvinge én standard.

I vores forskningsprojekt har vi taget fat på et område, hvor der er et stærkt pres for standardisering: arbejdet med unge stofbrugere. Det er et krydsfelt af praksistraditioner; her mødes behandlere med ungearbejdere, rådgivere, projektmagere, selvhjælpere og mange andre, og et virvar af professioner er i spil. I det felt er det umiddelbart – ikke overraskende i en diagnostisk tidsalder – *behandlingsstandard*, der står stærkest, og som bruges mest til dokumentation. Den siger: Stofbrug skyldes 'afhængighed', og det skal anerkendes som en sygdom og behandles med effektive terapeutiske teknikker. Men denne standard står ikke alene eller uimodsagt. Dels er der, særligt på ungeområdet, også pædagogiske traditioner i spil. Dels vokser nye slags bru-

gerdrevne standarder frem i form af 12-trins-fællesskaber, "recovery" m.v.

De professionelle, vi har samarbejdet med, trækker på, hvad de kalder 'narrative, systemiske og løsningsfokuserede metoder'. Et fællestræk ved de traditioner er en kritik af sygdomsbegreber som stemplende, individualiserende og demotiverende. Derfor udvikler de også alternativer til behandlingsstandarder, selvom den stadig også er en del af deres praksis. Det gør de bl.a. ved sammen med brugerne at fremstille fortællinger om, hvad "livet kunne være" – i form af tekster, film og sange, som ofte offentliggøres på internettet og/eller ved særlige events. På den måde udvikler de, hvad vi kalder '*prototypiske fortællinger*', som på én gang fremstiller standarder for ungdomsliv og for en ny slags professionel praksis. Ikke som skabeloner eller tjeklister, men som konkrete historier med moraler og idealer, der står til diskussion.

Når vi artikulerer deres praksis som videnskabelig prototype eller model – og dermed også som en standard i og for praksis – er den selv modsigelsesfyldt og diskutabel. Her har vi haft stor gavn af den reflektive faglighed, som de professionelle har kultiveret. De vil gerne have kritik, hvilket også synliggør, at vores forskning også selv må være åben for dialog og kritik. Forskning indgår i den reflektive faglighed på en anden måde end i standardise-

ringen – ikke som videns-autoritet, men som kritisk spejling og teoretisk repertoire.

I en institutionssammenhæng, hvor behandlingsstandarder hersker, kan det være svært at "finde sted som professionel" med en alternativ faglighed – som Halberg, en af vores medforskere, udtrykker det. Tine, en anden medforsker, sukkede en gang under en supervision, at hun indimellem savner, at de unge tager det seriøst i de 'pædagogiske aktiviteter', sådan som de gør i de individuelle 'behandlingssamtaler', hvor man sætter mål og diskuterer, hvordan det går: "Det er jo det, de kommer for, og det er det, vi er her for", siger hun. Det er ikke tilfældigt, når pædagogerne – den største faggruppe – regnes for de mindst professionelle i socialt arbejde. Når man bryder med behandlingsstandarder, kan det, man laver, komme til at ligne ufaglært discount. Også når man som Halberg og Tine er akademikere.

Derfor er det så vigtigt at artikulere fagligheder som disse på begge de to niveauer: Dels som konkrete prototyper for professionel praksis og former for ungdomsliv m.v., dels som versioner af den reflektive faglighed, som vi ikke kan undvære i de mange standarders tid. Det er også der, perspektivet er mest lovende – den tredje vej mellem bevidstløs standardisering og afmægtig protest. ■

→ LÆS MERE:

Bank, M., & Nissen, M. (2015). Beyond Spaces of Counselling. *British Journal of Guidance and Counselling*.

Nissen, M. (2014). Could Life Be... Producing Subjectivity in Participation. In A. Blunden (Ed.), *Collaborative Projects* (pp. 69-84). London: Brill.

Nissen, M. (2014): Brugerdrevne stander som konkret utopi. Psyke & Logos.

MORTEN NISSEN

Dr.psych., ph.d. Professor mso ved DPU, Aarhus Universitet. Leder af forskningscentret SUBSTANce – Subjects and Standards ved DPU.

MADS BANK

Psykolog, ph.d. Han har netop forsvaret sin ph.d.-afhandling *Brugerdrevne standarder – en affektiv subjektivering – en undersøgelse af styringsstrategier i pædagogisk og socialt arbejde* ved Københavns Universitet.

NYE BØGER

Nye bøger modtaget på redaktionen
Sommer 2015

UDSATTE BØRN OG UNGE

Torsten Erlandsen, Niels Rosendal Jensen, Søren Langager, Kirsten Elisa Petersen (red.)

Viden om udsatte børn og unge trækker på et vidt forgrenet forsknings- og praksisfelt. I bogen præsenteres forskellige dominerende teoretiske perspektiver, temaer og udfordringer fra praksis knyttet til udsathed. Desuden inddrages de udsatte børn og unges egne forståelser og perspektiver.

HANS REITZELS FORLAG

SAMMEN OM ET FAGSPROG – kvalificeret selvbestemmelse som pædagogisk platform

Elin Poulsen

De forskellige former for arbejde med mennesker kompliceres ofte af, at de forskellige faggrupper inden for en sektor ikke har et fælles fagligt sprog. Denne bog giver indblik i forfatterens erfaringer med at anvende 'Modellen for Kvalificeret Selvbestemmelse' og 'Vitaliseringsmodellen'.

KLIM

EKSEKUTIVE FUNKTIONER HOS BØRN OG UNGE

Anne Vibeke Fleischer og Kåte From

Eksekutive funktioner kommer i spil, når barnet og den unge skal i gang med nye eller sammensatte handlinger. Med udgangspunkt i forskning på området beskriver forfatterne begrebet eksekutive funktioner set i et udviklingsperspektiv.

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

A

MENTALISERINGSKOMPETENCE – i professionel praksis med børn, unge og familier

Maja Nørgård Jacobsen

og Michael Adam Cho Guul (red.)

Bogen beskriver en mentaliseringsbaseret tilgang som en metode til at skabe udvikling hos børn, unge og familier. Bogen anviser konkrete værktøjer, ligesom den forholder sig til en række forhold på området i et mentaliseringsperspektiv.

FRYDENLUND

EVIDENS I PÆDAGOGENS PRAKSIS

Torben Næsby (red.)

Formålet med denne bog er at introducere evidensbegrebet. Hvad vi ved om det, hvilken betydning det har, og hvordan man kan forholde sig til det og arbejde med det i pædagoguddannelsen og i pædagogisk arbejde.

DAFOLO

BETYDNINGEN AF VOKSENBARN-KOMMUNIKATION

Ole Henrik Hansen

I denne bog beskrives betydningen af det lille barns tilknytning til dets omsorgsperson og denne tilknytnings betydning for barnets udvikling og tilblivelse som et kultur-bærende individ.

DAFOLO

DET UBEVIDSTES POTENTIALE – cybernetisk psykologi i anvendelse

Torben Hansen (red.)

I bogen præsenteres den cybernetiske psykologi, der er læren om sindets kreative kompleksitet. Teorien integrerer teori fra forskellige psykologiske skoler og sammenbringer disse i en overordnet og ny teori.

FRYDENLUND

DET STILLE OG ROLIGE STED

Amy Saltzman

Mange børn og unge oplever pres i skolen, fra kammeraterne og hjemme. Bogen tilbyder et mindfulness-program til at lære børn og unge at mindske stress og vanskelige følelser.

MINDSPACE

NYE VINKLER PÅ ERHVERVSPÆDAGOGIK

Barbara Day, Henriette Duch,

Ulla Nistrup Jørgensen, Jette Larsen

og Ellen Enggaard Rasmussen

Bogen lægger op til en diskussion af erhvervspædagogik og udviklingen af denne. Formålet er at bidrage til og kvalificere diskussionerne om, hvad det kræver at blive og være en professionel erhvervsskolelærer.

SYSTIME

TEORI- OG PRAKSISDIDAKTIK

Lisbeth Haastrup og

Lars Emmerik Damgaard Knudsen

I filosofihistorien kan teori og praksis opfattes som en uoverstigelig problematik. Men på baggrund af et forskningsprojekt har forfatterne undersøgt både forudsætninger og muligheder for teori-praksisproblematikken i professionsbacheloruddannelserne.

FORLAGET UP

TEGNESERIER OG TEKSTLÆSNING

Rikke Platz Cortsen og Mette Jørgensen

Forfatterne tager udgangspunkt i deres egne erfaringer med at undervise med tegneserier, og de giver en række forslag til, hvordan elevernes danskfaglige kunnen og mediebevidsthed kan styrkes herigennem.

SAMFUNDSLITTERATUR

B

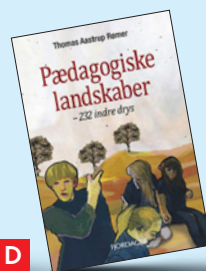
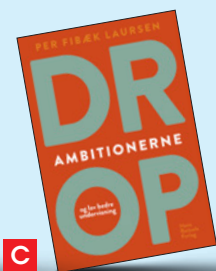
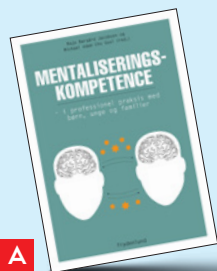
IMPLEMENTERING – fra viden til praksis på børne- og ungdomsområdet

Bianca Albers, Helle Høgh

og Hans Månsson (red.)

Stigende krav om innovations- og forandringsprocesser har skabt fokus på implementering – forstået som omsætning af viden til praksis. Med udgangspunkt i børne- og ungdomsområdet søger denne bog at beskrive, hvilke instrumenter og metoder der virker bedst, når man skal implementere ny viden.

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

MENNESKETS PLASTISKE HJERNE – gådefuld og genstand for store forventninger

Steen Nepper Larsen

Ifølge denne bog står vi på tærsklen til den plastiske hjernes æra, hvor hjerner også er socialt og individuelt formbare, livslangt foranderlige og overraskende plastiske. Forfatteren kommer omkring emner som, hvor grænserne for hjernens plasticitet går. FJORDAGER

LÆRINGSMÅL OG TAKSONOMISKE REDSKABER

Kirsten Frøhlich Brønd m.fl.

I folkeskolereformens Nye Fælles Mål er der lagt vægt på, at eleverne ved, hvad de skal lære, og ikke kun, hvad de skal lave. Det forudsætter konkrete læringsmål. Denne bog omhandler målopfyldelse gennem taksonomier til udarbejdelse af læringsmål og succeskriterier på flere niveauer. DAFOLO

INTRODUKTION TIL SOCIALKONSTRUKTIONISME

Nanna Koch Hansen og Gerd Christensen

Denne bog gennemgår blandt andet den måde, hvorpå den socialkonstruktivistiske tilgang anskuer forholdet mellem individ og omverden, og måden, hvorpå man forholder sig til sandhed og videnskabelighed. DAFOLO

DROP AMBITIONERNE

Per Fibæk Laursen

Lærerne skal differentiere undervisningen, skrive læringsmål, inkludere alle elever og endelig ikke bedrive gammeldags tavleundervisning. Men selv om disse ambitioner virker sympatiske, er de helt urealistiske. Kvaliteten af undervisningen i skolen kan forbedres kraftigt, hvis vi dropper de urealistiske ambitioner. HANS REITZELS FORLAG

SOCIALKONSTRUKTIONISME I ORGANISATIONER

Gro Emmertsen Lund

Bogen fortæller om fremkomsten og udviklingen af de fire socialkonstruktivistiske grundpiller – systemisk teori, anerkendende udforskning, narrativ teori og CMM (Coordinated Management of Meaning) – med et specifikt blik på, hvad disse har betydet for den måde, vi forstår organisationer og arbejdsliv på. DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

GODE SKRIVESTRATEGIER – på mellemtrinet og i o verbygningen

Trygve Kvithyld, Trude Kringstad og Guri Melby

Gode skrivefærdigheder er en central del af elevernes literacy-kompetence. Bogens forfattere forklarer, hvad skrivestrategier er, hvilke strategier der er nyttige på forskellige tidspunkter i skriveprocessen, og hvordan man kan arbejde med skrivestrategierne i undervisningen. KLIM

PÆDAGOGISKE LANDSKABER

Thomas Aastrup Rømer

Denne bog består af 232 såkaldte 'indre drys' fra forfatteren. Der er alt fra pædagogiske spidsformuleringer, mindre politiske og kulturelle analyser, små digte og polemiske indlæg om pædagogiske, politiske og kulturelle begivenheder. FJORDAGER

ERHVERVSPÆDAGOGISK LEDELSE

Claus Madsen

Bogen lægger op til, at princippet om vekseluddannelse også bliver til lederens 'egen medicin', således at der skal arbejdes med konkrete afprøvninger, øvelser mv. i bearbejdningen af det erhvervspædagogiske ledelsesstof. DAFOLO

DA SKOLEN BLEV ALLES – tiden efter 1970

Ning de Coninck-Smith,

Lisa Rosén Rasmussen og Iben Vyff

Dette femte og sidste bind af serien Dansk Skolehistorie handler om en periode, hvor lommeregneren og computeren kom ind i timerne, idræt blev fælles for drenge og piger, og lilleskolerne fornyede friskoletraditionen. AARHUS UNIVERSITETSFORLAG

INKLUSION – den inklusionskompetente lærer, pædagog og elev

Ane Qvortrup og Lars Qvortrup

Bogen beskriver udviklingen fra segregering over integration til inklusion og viser, at der altid vil være grænser for inklusion. I forlængelse heraf peger bogen på, at den nuværende forståelse af inklusion stiller store krav til lærere og pædagoger, men få krav til børn og elever. HANS REITZELS FORLAG

STRATEGIER FOR LÆRING

– om selvregulering, vurdering og god undervisning

Therese Nerheim Hopfenbeck

Hvordan lærer elever at lære? Bogen argumenterer for, at selvregulering, selvvurdering og bevidst brug af læringsstrategier er noget af det vigtigste, elever kan lære i skolen – som en integreret del af alt læringsarbejde i skolen. KLIM

LITERACY I LÆRINGSKONTEKSTER

Dagrun Skjelbred og Aslaug Veum (red.)

Hvordan kan man som underviser arbejde for, at elever og studerende udvikler literacy-kompetencer? Bogens artikler giver et billede af, hvad literacy i læringskontekster er og kan blive for barnet i dagtilbud, for eleven på forskellige klassetrin, for den studerende og for læreren. KLIM

VEJE TIL VIDEN

Steen Beck

Gennem en præsentation og diskussion af Jean Piagets og Lev Vygotskys teorier om erkendelse, læring og undervisning analyserer bogen de to teoretikere og deres pædagogiske og didaktiske teorier set i en idé- og kulturhistorisk kontekst. KLIM

FORÆLDRESAMARBEJDE DER VIRKER

Suzanne Krogh og Søren Laibach Smidt

Denne bog beskriver med udgangspunkt i en undersøgelse af forældreerfaringer, hvordan man kan organisere det gode samarbejde mellem forældre og pædagogisk personale. DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

TIDSSKRIFTER

E

UP – UNGE PÆDAGOGER

Nr. 2, 2015: Tema: Praksistilknytning – læreruddannelse & skole

PÆDAGOGISK PSYKOLOGISK TIDSSKRIFT

Nr. 3, 2015: Tema: Testningens mange betydninger i skoler og daginstitutioner

0-14 NUL TIL FJORTEN

Nr. 2, 2015: Tema: Leg for livet

PAIDEIA- tidsskrift for professionel pædagogisk praksis

Nr. 9, maj 2015: Tema: Synlig læring

TIDSSKRIFT FOR ARBEJDSLIV

Nr. 2, juni 2015: Tema: Forandringer i bygge- og anlægsbranchens arbejdsliv

MASTERUDDANNELSER PÅ DPU

MØD VIRKELIGHEDEN MED VIDEN

En masteruddannelse giver dig mulighed for at bygge videre på din uddannelse og dine faglige kompetencer.

DPU udbyder masteruddannelser inden for pædagogik, uddannelse og ledelse:

- Dagtilbuds- og indskolingsdidaktik
- Dansk som andetsprog
- Grundskoleundervisning (Folkeskoleudvikling*)
- Leadership and Innovation (LAICS)
- Ledelse af uddannelsesinstitutioner
- Læse- og skrivedidaktik
- Medborgerskab (Myndighed og medborgerskab*)
- Positiv psykologi
- Socialpædagogik
- Specialpædagogik
- Sundhedspædagogik og sundhedsfremme
- Vejledning
- Voksnes læring og kompetenceudvikling

Vi udbyder også enkeltmoduler og fleksibelt forløb.

*Uddannelserne er under revision

Læs om uddannelserne på edu.au.dk/master

AARHUS
UNIVERSITET
DPU

16. SEPTEMBER

FÆLLESSKABETS DANNELSE – DANNELSE I FÆLLESSKAB

KONFERENCE OM HØJSKOLEPÆDAGOGIK OG LIVSOPLYSNING I PRAKSIS

Er livsoplysningen udtryk for en uddøende skoletradition eller en højaktuel pædagogisk praksis? I anledning af udgivelsen af bogen »Højskolepædagogik – En fortælling om livsoplysning i praksis« inviterer Folkehøjskolernes Forening i Danmark, DPU og Forlaget Klim til en konference om højskolens formål og pædagogiske praksis. Med udgangspunkt i højskolernes tradition for at arbejde med dannelse, fællesskab og engagement som centrale elementer af livsoplysningen sætter konferencen fokus på, hvad der i en aktuel forståelse ligger i livsoplysningen, og hvordan denne passer ind i samfundet og samtiden.

→ Tid: Kl. 09.00-16.00

→ Sted: Centralværkstedet, Værkme-
stergade 9, 8000 Aarhus C

Pris: 600 kr. (Bogen er inkluderet i prisen).

KALENDER

LÆS MERE OM ARRANGEMENTERNE & TILMELD DIG PÅ

www.edu.au.dk/kalender

Med mindre andet er nævnt, foregår arrangementerne på DPU - Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet, Tuborgvej 164, 2400 København NV.

OKTOBER

1. OKTOBER

SUCCESS AGAINST THE ODDS

ÅBEN KONFERENCE MED BRENDA TAGGART

Brenda Taggart, professor ved London University, har i en årrække beskæftiget sig med dagtilbuds- og førskoleindsatsers effekt i forhold til børns sociale mobilitet. Hun har senest været forskningsleder på programmet Effective Pre-School, Primary & Secondary Education (EPSE), som har fulgt mere end 3.000 børn fra deres 3. leveår til de som 16-årige går videre i uddannelses-systemet. På denne konference holder hun oplæg om sin forskning, herunder hvad der kendetegner de læringsmiljøer, hvor børnene klarer sig godt. Professor MSO på DPU Charlotte Ringsmose holder derefter oplæg om danske forhold, og konferencen afsluttes med diskussion og spørgsmål.

→ Tid: Kl. 10-14

→ Sted: DPU i Emdrup, lokale D169

27. OKTOBER

LISTENING TO CHILDREN

ÅBEN FORELÆSNING MED BRONWYN DAVIES

Bronwyn Davies, Professorial Fellow ved University of Melbourne, har gennem mange år forsket i børn og unge – fra daginstitution over skole til ungdomsuddannelser. Hun holder oplæg om sin seneste bog »Listening to Children. Being and Becoming«.

→ Tid: Kl. 12.15-13.45

→ Sted: DPU i Emdrup, lokale D169

NOVEMBER

20. NOVEMBER

AKTUEL VEJLEDNINGSFORSKNING:

INSPIRATION & INDSIGT

En konference, der lukker dørene op for de nyeste idéer inden for vejledningsforskning. Lektor ved DPU Peter Plant holder som led i konferencen aftrædelsesforelæsning i anledning af sine mere end 40 år i dansk og international vejledning. Efterfølgende er der reception.

→ Tid: Kl. 9.30-16.00

→ Sted: Festsalen, DPU i Emdrup

Pris: Kl. 9.30-14.20: 550 kr. Deltagelse i den efterfølgende reception er gratis.

Faglige Lunch talks på DPU – efterår 2015

Henover efteråret afholder DPU en række 'Lunch Talks' om forskellige emner. Alle Lunch Talks foregår på DPU i Aarhus i Inspiratoriet, bygning 2113-250C

*** Selvbiografisk hukommelse**

Ved Dorthe Berntsen, professor, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

→ Torsdag den 3. september kl. 12.00-13.00

*** Overvejelser omkring kollektiv intentionalitet og læring**

Ved Bo Allesøe Christensen, ph.d., undervisningsassistent, DPU, Aarhus Universitet

→ Tirsdag den 15. september kl. 12.00- 12.30

*** 'Mediated learning' og didaktik**

Ved Micki Sonne Kaa Sunesen, ph.d.-stipendiat, DPU, Aarhus Universitet

→ Onsdag den 7. oktober kl. 12.00-13.00

*** Guvernamentaliseringen af velfærdsprofessionerne: At styre borgerne gennem professionelle og professionelle gennem borgerne**

Ved Lars Thorup Larsen, lektor, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

→ Torsdag den 5. november kl. 12.00-13.00

*** Adventures with measures of media effects – from media learning in the field, to the lab, and back again**

Ved Andreas Lieberoth, postdoc, Interacting Minds Center, Aarhus Universitet & Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling

→ Torsdag den 19. november kl. 12.00-13.00

*** Dewey and open education**

Ved Christian Dalsgaard, lektor, CUDiM, Aarhus Universitet.

→ Torsdag den 26. november kl. 12.00-13.00

*** Lived Pedagogy in Practice – Om potentiel empirisk udforskning af praktisk intersubjektivitet**

Ved Jacob Klitmøller, adjunkt, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet

→ Tirsdag den 1. december kl. 12.00-13.00

ASTERISK LIVE

FREMTIDENS KOMPETENCER

Hvad bliver det vigtigste at lære i fremtiden? Og hvordan finder vi motivationen til at lære og omstille os hele livet på et arbejdsmarked i konstant forandring?

Asterisk Live stiller skarpt på **fremtidens kompetencer** og kommer med bud på, hvad der skal til for at motivere mennesker til at lære.

Kom til debat, og få ny viden fra tre forskere i livslang læring:
Knud Illeris, Kristina Mariager-Anderson og Pia Cort.
Camilla Mehlsen er ordstyrer.

→ **Tid og sted:** 7. oktober kl. 15.30-17.30
Festsalen (A220), DPU, Aarhus Universitet

→ **Pris:** 125 kr.

→ **Tilmelding:**
www.edu.au.dk/Asterisk

»Ingen prognoser kan vise os, hvordan fremtiden kommer til at se ud. Det eneste, vi kan vide, er, at udviklingen efter al sandsynlighed vil medføre store samfundsmæssige forandringer. Det job, du har, og det job, jeg har haft, vil ikke været det samme om ti eller tyve år.«

Læringsteoretiker **Knud Illeris**. Læs artiklen *Er du omstillingsparat?* s.4

Asterisk

En asterisk er det typografiske tegn, der henleder opmærksomheden på noget, der kommer. Den er et forvarsel. Asterisken anvendes ofte i fremstillinger til at markere en reference, som udbyder hovedteksten, og som der kan følges op på. Magasinet Asterisk søger at foregribe og gå dybere ned i aktuelle debatter om uddannelse.

Asterisk er udgivet af:

DPU - Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet
Tuborgvej 164, 2400 København NV

Tegn gratis abonnement på:

www.edu.au.dk/Asterisk
ISSN: 1601-5754

AARHUS
UNIVERSITET
DPU